

Juridiska institutionen
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

Företagsägda andelar

– näringsbetingat innehav

Programmet för Juris Kandidatexamen
Tillämpade studier 20p, Skatterätt
Höstterminen 2003
Handledare: Robert Pålsson

Skrivet av: Henrik Antonsson

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Ämnet	4
1.2	Syfte	5
1.3	Avgränsning	5
1.4	Metod	5
2	Principer inom skatterätten	6
2.1	Dubbelbeskattning/kedjebeskattnig	6
2.2	Neutralitetsprincipen	8
2.3	Realisationsprincipen/kontantprincipen	9
3	Företagsägda andelar	10
3.1	Allmänt	10
3.2	Lex ASEA	11
3.3	Förvaltningsföretag	12
3.4	Investmentföretag	13
3.5	Övriga företag	15
3.5.1	Lagerandelar	15
3.5.1.1	<i>Byggnadsrörelse och handel med fastigheter</i>	15
3.5.1.2	<i>Värdepappershandel</i>	16
3.5.1.3	<i>Nya regler för värdering av lagerandelar</i>	18
3.5.2	Kapitalandelar	20
3.5.2.1	<i>Allmänt</i>	20
3.5.2.2	<i>Kapitalplaceringsandelar</i>	20
3.5.2.3	<i>Näringsbetingade andelar – en jämförelse med tidigare</i>	21
3.6	Hinder mot kringgåenden	22
3.7	Innehav kopplade till andra länder	22
3.8	Avyttring till företag i intressegemenskap	23
3.9	Fastställande av kapitalförlust	24
4	Näringsbetingade andelar	24
4.1	Allmänt	24
4.2	Problem kring skattefrihet	24
4.3	Genomgång av de nya reglerna	25
4.3.1	Näringsbetingad eller ej	25
4.3.1.1	<i>Allmänt</i>	25
4.3.1.2	<i>Ägarföretaget</i>	26
4.3.1.3	<i>Villkoren</i>	26
4.3.1.4	<i>Begränsning för värdepappersförvaltande företag</i>	29
4.3.1.5	<i>Utländska andelar</i>	30
4.3.1.6	<i>Utdelning</i>	31
4.3.1.7	<i>Förändrade situationer</i>	31
4.3.1.8	<i>Kapitalvinst/kapitalförlust</i>	32
4.3.1.9	<i>Aktiebaserade delägarätter</i>	33
4.3.2	Övergångsregler	33
4.4	Konsekvenser för vissa övriga regler	34
4.5	Varför inte handelsbolag omfattas av skattefrihet	35

5	Kompletterande lagstiftning	36
5.1	Skalbolag	36
5.2	Övrig kompletterande lagstiftning	36
6	Motiv kring lagförändringen	37
6.1	Motiv till ändrad definition av näringsbetingad andel	37
6.1.1	Onoterade andelar	37
6.1.2	Marknadsnoterade andelar	37
6.1.3	Utredningsregeln	37
6.1.4	Slutsats	38
6.2	Motiv till villkor om innehavstid	38
6.2.1	Motiven	38
6.2.2	Begreppet ”inneha”	39
6.2.3	Avyttring	40
	6.2.3.1 <i>Avyttring och vad som avses med detta</i>	40
	6.2.3.2 <i>Särskilt om blankning</i>	41
6.2.4	Turordning	41
6.2.5	Genomsnittligt omkostnadsbelopp	42
6.2.6	Slutsats	42
7	En överblick av vissa andra länders system	42
7.1	Belgien	42
7.2	Danmark	43
7.3	Nederländerna	43
7.4	Storbritannien	43
7.5	Tyskland	43
8	Skattebefrielse för kapitalplaceringsandelar?	44
8.1	Motiven	44
8.2	Slutsats	45
9	Avdragsförbud för kapitalförluster	45
9.1	Allmänt	45
9.2	Tidigare begränsning i avdragsrätt	46
9.3	Motiv kring det aktuella avdragsförbudet	47
9.4	Slutsats	47
10	Effekter av skattefrihet – avdragsförbud	48
11	Kommande utredning och reglering	48
	Källförteckning	50

1 Inledning

1.1 Ämnet

Det är inte ovanligt att företagen idag äger andelar i andra företag av olika anledningar. Man kan vilja organisera sina företag i ett koncernförhållande med moder- och dotterbolag. Det kan föreligga intressegemenskap, utan att det är ett dotterbolag, genom avtal eller gemensam ledning och liknande. Eller kanske ett företag investerar i aktier endast för att de kalkylerar med en bra avkastning på överskottskapital. I vilket fall som helst varierar regelverket beroende på vad det är för form av innehav och till vilken kategori som bolaget räknas.

Med en allt mer internationaliserad struktur i flera bolag och samtidigt som gränserna mellan länderna blir allt enklare att överskrida, är det inte bara landets egna intressen som ska tas till beaktande vid lagstiftning. Vi får en stor konkurrens från omvärlden och detta gäller även skatteområdet, s.k. skattekonkurrens. Dessutom måste lagarna stämma överens med direktiven från EG-rätten. Det blir därmed allt svårare att behålla skattelagstiftningen som den sett ut hittills. Förändringar har skett på området, och det kommer att ske fler.

Den senaste stora förändringen inom skatterätten gäller att kapitalvinster på näringsbetingade andelar är skattefria från och med 1 juli 2003, (genom SFS 2003:224 samt prop. 2002/03:96). Regelverket tillämpas på utdelning från det beskattningsår som börjar löpa 1 januari 2004 och för investmentföretag efter 31 december 2003 eller senare. Som en följd av detta är kapitalförluster på sådana andelar därmed inte längre avdragsgilla. Förändringen har sin grund i 1998 års företagsskatteutredningar, vilka lämnade förslaget SOU 2001:11, men framfördes redan vid 1992 års företagsskatteutredningar. Definitionen av vad som utgör näringsbetingat innehav ändras, och kraven sänks då dessa anses alltför högt ställda. Redan vid mycket låga innehav kan inflytandet i ett företag vara så omfattande att andelen bör klassificeras som näringsbetingad. Ändringen av dessa regler kommer att påverka vissa andra regler, som t.ex. innebörden av förvaltningsföretag. Dessutom behövs det, pga. denna nämnda skattefrihet, även en viss förändring när det gäller regelverket för handel med skalbolag och CFC-bolag (Controlled Foreign Company). Den kompletterande lagstiftningen ska reglera möjligheterna att skattefritt ta emot utdelning från dessa bolag, och förändringen genomförs med tillämpning från och med årsskiftet 2003/2004. Utdelningen på näringsbetingade andelar kommer även i fortsättningen att vara skattefri.

Skattefriheten för näringsbetingade andelar kom till delvis pga. skattekonkurrensen från utlandet. (Den andra orsaken är undanröjande av kedjebeskattnings i bolagssektorn).¹ Som exempel har sedan tidigare, i Holland, kapitalvinst på försäljning av näringsbetingade andelar varit skattefri. Det har alltså varit möjligt för svenska företag att ordna försäljning av sina dotterbolag via Holland, för att sedan ta hem vinsten som skattefri utdelning.

Genom dessa förändringar avseende skattefrihet för näringsbetingade andelar är Sverige nu skattemässigt ett mycket fördelaktigt land för holdingbolag, och har numera för dessa bolag mer gynnsamma skatteregler än Belgien, Holland och Luxemburg. Men detta är innan den kommande förändringen av reglerna för skalbolag och CFC-bolag.²

¹ RSV-Nytt nr 6/03 och nr 11/03.

² Tivéus, Skattentytt 2003 s. 277.

Vid samma tidpunkt som införandet av dessa regler om skattefrihet införs dessutom helt nya regler om anskaffningsvärden för sådana tillgångar som varit undantagna för beskattning i Sverige.³

1.2 Syfte

Denna uppsats skrivs med anledning av att det sommaren 2003 införts helt nya regler kring skattefria kapitalvinster på näringsbetingade andelar. Dels syftar uppsatsen till att redogöra för själva reglerna. Exakt vad är en näringsbetingad andel och har det skett någon förändring i definitionen av detta begrepp? Dels syftar uppsatsen till att redogöra för vilka anledningar förändringen skedde. Vilka motiv regeringen hade och vilka invändningar som kom från remissinstanser. Och på vilka sätt denna förändring kommer att påverka bl.a. andra bestämmelser inom området när företag innehar andelar i andra företag.

1.3 Avgränsning

Av utrymmesskäl inriktas denna uppsats på sådana företagsägda andelar som innehas av aktiebolag eller andra juridiska personer. Det är även främst dessa som påverkas av de införda reglerna om skattefrihet för utdelning och kapitalvinst på näringsbetingade andelar. Uppsatsen kommer alltså inte att behandla handelsbolags, eller andra delägarbeskattade företags, ägande av andelar. Även det bolagsrättsliga, som t.ex. hur mycket som får delas ut, kommer att utelämnas i uppsatsen.

Med anledning av dessa nya regler om skattefrihet kommer det att införas ändrade regler kring CFC-beskattning. Också detta måste utelämnas pga. utrymmet, och kommer endast att nämnas mycket kortfattat för helhetsbilden. Även angående övrig kompletterande lagstiftning, måste denna till större delen avgränsas. Här sker en kortare beskrivning av problemet kring skalbolag samt genomgång av reglerna, då dessa bestämmelser infördes samtidigt som de kring skattefrihet. I samma proposition som skattefriheten (prop. 2002/03:96) redogörs även för ny reglering kring beskattningsinträde, vilket överhuvudtaget inte redogörs för i denna uppsats.

De internationella aspekterna kring dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och andra länder har helt utelämnats i denna uppsats.

1.4 Metod

Av naturliga skäl har en hel del material främst hämtats från lagtext. Därutöver är förarbetena av mycket stor betydelse, då t.ex. propositionerna ofta har en bra genomgång av regelsystemet samt beskriver problem som kan tänkas uppkomma i olika situationer. Eftersom reglerna kring skattefri kapitalvinst är nya, får kanske förarbetena större vikt då det endast finns begränsat med övrigt material som beskriver ämnet. Den främsta anledningen att hämta fakta från övrig litteratur har varit att få en överblick av ämnet, eller att en jämförelse kan göras med hur systemet sett ut tidigare. Även rättsfall från Regeringsrätten har varit till hjälp i vissa situationer. Utöver detta ger Riksskatteverket ut rekommendationer och handledningar till vägledning.

³ RSV-Nytt nr 11/03.

2 Principer inom skatterätten

2.1 Dubbelbeskattning/kedjebeskattnig⁴

Med (ekonomisk) dubbelbeskattning avses att bolagets vinst först, på bolagsnivå, beskattas i företaget. När sedan utdelning sker till aktieägarna få avdrag inte göras för denna i bolaget samtidigt som den beskattas hos mottagarna. Detta medför alltså att samma pengar beskattas två gånger. Denna princip har varit av grundläggande betydelse för beskattningen i Sverige ända sedan den infördes 1902. Men problemet med kedjebeskattnig tänkte man inte på vid denna tidpunkt. Det var först 1918 som de första reglerna kring undanröjande av kedjebeskattnig kom. Därefter har vi haft olika former av reglering för att komma undan kedjebeskattnigens problematik.

Motiven för dubbelbeskattnig har bl.a. varit att uppnå ett jämförligt skatteuttag mellan alternativen att ta ut lön från bolaget, där det är en hög skattesats, och att ta utdelning därifrån, vilket sker med en lägre skattesats. Eftersom aktiebolaget är en bolagsform med begränsat personligt ansvar och den fördel detta innebär jämfört med övriga bolagsformer samt att vi i Sverige har hög beskattning på lön, har lagstiftarna ansett sig tvungna att ha dubbelbeskattnig på utdelning.⁵ För fåmansföretag finns dessutom klyvningsreglerna i 57 kapitlet IL om att utdelning över viss gräns ska beskattas som inkomst av tjänst istället för inkomst av kapital.⁶ Dessa regler har ansetts nödvändiga för att lön, med dess höga marginalsatt och sociala avgifter, inte ska omvandlas till kapital där skattesatsen är lägre trots dubbelbeskattnig.⁷ Att ta ut beskattning två gånger på utdelade medel kan således motiveras utifrån skattemässiga neutralitetsaspekter. Tidigare såg man det så att skatteuttaget från dubbelbeskattnig gav intäkter som träffade endast en del av alla fysiska personer, och därför var en lämplig metod att få in medel till statskassan.⁸ Nu när sparandet ökat betydligt i aktier och aktiefonder har motiveringen fått träda tillbaka, och det är nu först och främst syftet att uppnå neutralitet som framhävs. Samtidigt blir det allt svårare för ett land med dubbelbeskattnig att behålla denna i en företagsvärld som blir allt mer internationaliserad och där en organisationsstruktur över gränserna blir vanligare och mer enkelt att åstadkomma.

Kedjebeskattnig är beskattning i flera led inom företagssektorn. T.ex. utdelning från ett företag till ett annat och därefter vidare till ytterligare ett, i kanske upp till flera steg. Ett annat exempel är då det sker en omstrukturering då ett moderbolag säljer med vinst ett dotterföretag som går med vinst, och därefter moderbolaget delar ut pengarna till sina ägare. Inkomsten i dotterbolaget kommer då i praktiken att beskattas i detta bolag samt även hos moderbolaget, genom värdestegringen, som hos dess ägare. Risken för kedjebeskattnig finns eftersom varje enskild juridisk person, dvs. varje aktiebolag, även är ett eget skattesubjekt. För att undvika sådan kedjebeskattnig finns regler som ska begränsa detta och endast leda till beskattning i två steg, alltså dubbelbeskattnig. Exempel på detta är att endast ett skatteuttag sker i bolagssektorn om villkoren för

⁴ För en utförlig beskrivning av ekonomisk dubbelbeskattnig och hur det kan lösas se SOU 1993:29, del 2 eller Ståhl, Aktiebeskattnig och fria kapitalrörelser.

⁵ Wiman, Beskattnig av företagsgrupper, s. 27.

⁶ Å andra sidan har vi för onoterade bolag lättnadsreglerna – vilket tas upp senare – som säger att utdelning upp till en viss gräns inte ska beskattas över huvud taget. Det ger ju en viss motvikt till klyvningsreglerna.

⁷ Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 52.

⁸ Wiman, Beskattnig av företagsgrupper, s. 27.

vidareslussning av utdelning är uppfyllda, och därefter sker nästa beskattning när utdelningen lämnar denna sektor och går till aktieägare som är fysiska personer.

För att systemet med undanröjande av dubbel-/kedjebesattning i bolagssektorn ska fungera finns en uppdelning på olika sorters företagsformer så som förvaltningsföretag, investmentföretag, företag som driver byggnadsrörelse eller handel med värdepapper, utländska företag samt övriga. Skattefrihet för mottagen utdelning har endast funnits inom vissa av dessa bolag. Det är för att förhindra kringgåenden av reglerna som man valt att endast inkludera en del av dessa nämnda bolagsformer.

I samband med dubbelbesattningen är det värt att nämna hur skatteeffekterna ser ut på inlånat kapital. Istället för att finansiera ett dotterbolag med eget kapital kan moderbolaget ge ett lån till dotterbolaget. Amorteringarna och ränteutgifterna är avdragsgilla i dotterbolaget, och moderbolaget skattar endast för mottagen ränta. Besattningen på lånat kapital är således enkel, och det kan därför vara lockande att istället välja denna finansieringsform. Men räntan ska vara marknadsmässig annars kan den bedömas som förtäckt utdelning, vilket behandlas enligt reglerna för ”vanlig” utdelning. Sverige har inga direkta regler mot underkapitalisering förutom minsta krav på aktiekapital.

Under 1990-talet fanns det vissa lättnader inom dubbelbesattningen som t.ex. avdrag på lämnad aktieutdelning i bolaget eller den s.k. skatteutjämningsreserven.⁹ Motiven till detta avdrag var att stimulera företagets anskaffning av kapital. Sedan några år tillbaka – mer exakt sedan 1996 – har vi lättnadsreglerna. Dessa finns i 43 kapitlet Inkomstskattelagen (IL), och behandlar utdelning i onoterade bolag. Reglerna innebär att utdelningen upp till en viss gräns inte tas upp till beskattning hos ägare som är fysisk person.¹⁰ För övrigt kan lättnader i dubbelbesattningen uppnås genom antingen det nämnda att ge avdrag för lämnad utdelning på bolagsnivån eller att göra utdelningen skattefri hos mottagaren. Förutom avdrag på utdelade medel kan skattesatsen för bolag delas in i olika steg, ett s.k. split rate-system, där skatt på ej utdelad vinst har en skattesats och skatt på utdelad vinst en lägre. Effekten är densamma som för avdrag på utdelning.¹¹ I Sverige har vi skattefrihet hos mottagaren vid näringsbetingade innehav, men även den nu borttagna bestämmelsen om skattefrihet hos förvaltningsföretag som beslutade om vidareutdelning. Bestämmelserna gäller i viss utsträckning även utländska andelar. Men det går också att kombinera en lättnad i beskattningen hos bolaget med en hos mottagaren för att uppnå lättnad i dubbelbesattningen. Det finns även en hel del andra möjligheter här, men de nämnda är av förklaringskäl enklast att redogöra för.

Någon form av imputationssystem – med förebild från Frankrike – är vanligt utomlands när det gäller att undanröja dubbelbesattning. Innebörden av detta är att mottagaren av utdelningen kan från sin inkomstskatt avräkna ett belopp som motsvarar det som bolaget betalat som skatt på de utdelade medlen. Den största fördelen med systemet uppkommer om skattesatsen för kapital hos fysiska personer är progressiv och sammanläggs med tjänsteinkomst. I ett land med proportionell skatt, som Sverige, har systemet inte samma poäng.¹²

För lagstiftarna är det av skattemässiga skäl viktigt att inte gå allt för långt i avskaffandet av dubbelbesattningen, då bolagen i så fall skulle kunna användas som ”sparbössor”. Med detta menas att fysiska personer samlar och kvarhåller sina personliga kapitaltillgångar och avkastningen från dessa i aktiebolaget där det råder låg

⁹ Eriksson, Praktisk beskattningsrätt, s. 411.

¹⁰ Observera dock klyvningsreglerna för fämansföretag som nämndes ovan.

¹¹ Wiman, Besattning av företagsgrupper, s. 28.

¹² Wiman, Besattning av företagsgrupper, s. 29.

skatt. Därför har sparbösseteorin främst betydelse för kapitalplaceringsandelar. Om både utdelning och kapitalvinst då är skattefria inom bolagssektorn finns det starka skäl för att behålla dessa medel i bolaget så länge som möjligt. Skatten betalas i sådana fall först när medlen lämnar bolagssektorn då ägaren tar utdelning eller lön från sitt eget bolag. När tillgångarna samlas i bolaget utan att behöva betala skatt direkt ger det en räntefördel gentemot fysiska personer som äger sina kapitaltillgångar direkt och inte genom ett aktiebolag. Det är vid denna räntefördel som man talar om att en sparbössa, eller sparböseeffekt, uppstår.¹³ Med anledning av denna effekt har det ansetts lämpligt att ha skatt på utdelning och kapitalvinster på kapitalplaceringsandelar.

Undanröjande av kedjebeskattningen hänger samman med neutralitetsprincipen på så sätt att en koncern i flera led skulle inte vara ett alternativ eller ekonomiskt möjligt om det inte fanns begränsningar för kedjebeskattnings. Skattesystemet skulle då fungera som ett starkt hinder mot vissa ägarstrukturer.¹⁴

2.2 Neutralitetsprincipen

I Sverige råder neutralitetsprincipen inom skatteområdet. Med denna princip menas att skatten ska vara utformad på ett sådant sätt att den inte påverkar ett handlingsalternativ i någon riktning. Dock är det inte en renodlad form av principen som råder, då t.ex. punktskatter i olika former påverkar individens handlingar. I vissa fall måste det även av praktiska skäl ske en lättnad i neutraliteten.

För företagets del ska neutralitetsprincipen fungera så att beskattningen inte påverkar i deras val av företagsform och organisation av produktion, inköp samt distribution. T.ex. ska en koncern inte behandlas skattemässigt annorlunda mot hur företag med en enda juridisk person behandlas.¹⁵ Det ska även råda neutralitet mellan olika investeringsalternativ. Principen motiveras av samhällsekonomiska skäl, men vid konflikter med samhällsekonomiska intressen eller konjunkturpolitiken har dock de sistnämnda företräde. I vissa fall har det varit så att skatterna har utnyttjats för att skapa eller minska stimulering och investeringsvilja mm.¹⁶

Svenska lagstiftare har valt att beskatta varje bolag i en koncern för sig, dvs. varje bolag är ett enskilt skattesubjekt. För att inte företag som organiseras i ett koncernförhållande ska få sämre skattemässiga villkor än en enskild juridisk person, måste då komplettering ske med vissa regler för att skapa skatterättslig neutralitet mellan verksamhet som drivs i en koncern och med sådan som drivs i ett enskilt bolag. Härav har vi reglerna om skattefri utdelning på näringsbetingade andelar samt reglerna om koncernbidrag. Koncernbidrag gör det möjligt för företag i en koncern att skicka, och få avdrag för, kapital mellan de olika bolagen under vissa förutsättningar, och därmed jämna ut resultatet och skatten i bolagen. Neutralitetsprincipen motiverar även skattefria utdelningar inom bolagssektorn genom att då undvika kedjebeskattnings. Ett bolag ska skattefritt kunna ta emot utdelning från bolag som ingår i samma intressegrupp, dvs. på näringsbetingade andelar. Det råder i så fall neutralitet mellan ett

¹³ Wiman, Beskattnings av företagsgrupper, s. 27 samt SOU 2001:11 s. 145.

¹⁴ Eriksson, Praktisk beskattningsrätt, s. 412.

¹⁵ Argument för neutralitetsprincipen uttrycks tydligt i ett uttalande av departementschefen i prop. 1953:28 s. 40. Bl.a. skrivs det att "...skattebelastningen bör för koncernen och dess delägare ej bli större än om bolagen varit sammanslagna till ett bolag. Det har, med andra ord, ansetts sakna anledning att utkräva en sammanlagd större skatt endast av det skälet, att verksamheten av organisatoriska skäl fördelats på moder- och dotterföretag." Wiman, Beskattnings av företagsgrupper, s. 22.

¹⁶ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 44 f.

enskilt bolag och en koncern.¹⁷ Men det är inte endast för koncerner vi har särskild reglering, utan även för företag som ingår i en intressegemenskap. Och då är det regler som begränsar avdragsrätten för att inte kunna skapa förluster, och därmed avdrag, när tillgångar avyttras internt.

I stället för att beskatta varje bolag för sig kan man välja alternativet att i en koncern endast beskatta moderbolaget. En annan variant är att med underlag från koncernresultaträkningen ta fram koncernens inkomster, och sedan fördela dessa på respektive bolag utifrån dess omsättning. Metoden kallas för fördelningsmetoden. I Sverige hade vi denna metod fram till 1985. Kommunalbeskattningen av juridiska personer som upphörde då var uppbyggd kring denna modell.¹⁸ Metoden är inte lämplig vid beskattning av internationella koncerner då ett företag i ett land kan få betala skatt trots att det samma år går med förlust.¹⁹

Angående regleringen om koncerner kan man dela in denna i fördelstiftning samt nackdelstiftning. Den förstnämnda säger att en koncern inte ska missgynnas enbart pga. att det är en koncern. Exempel för denna sorts reglering är koncernbidragen. Med den sista menas att företagen i en koncern inte ska kunna samarbeta på sådant sätt att de kan utnyttja skattelagarna på ett sätt det inte var menat. För denna form av reglering har de svenska lagstiftarna istället valt att göra beskrivningen av rekvisiten mindre tydliga. Då uppstår en situation där tolkningen av regelverket får större betydelse.²⁰ Är rekvisiten mindre klara blir det därmed svårare för företagen att exakt utnyttja reglerna för att därigenom minska sin skatt. Gränsen för vad som är tillåtet och inte finns på så sätt inte precis given.

2.3 Realisationsprincipen/kontantprincipen

Med realisationsprincipen menas att justering av värdet får ske först vid avyttringen av tillgången, och man får alltså inte göra någon nedskrivning av värdet under tiden som tillgången innehas. En beskattning av kapitalvinst eller avdrag för kapitalförlust sker således först när tillgången avyttras²¹. Det är alltså först vid denna tidpunkt som värdeförändringen kan komma att påverka resultatet. Principen kan sägas vara ett avsteg från neutralitetsprincipen, genom vilken utdelning och kapitalvinst ska behandlas på lika sätt. Men utdelningen beskattas löpande när den erhålls, dvs. är disponibel, enligt en kontantprincip²² och påverkar därmed resultatet och skatten under innehavstiden. Kontantprincipen innebär att inkomster ska beskattas det år som de är tillgängliga, och utgifter ska dras av det år som de betalats. När det gäller kapital fastställs principen i 41 kapitlet 8-11 §§ IL. Jämförelse kan göras med principen bokföringsmässiga grunder, vilken innebär att inkomster ska tas upp det år de intjänas och utgifter det år då förbrukningen sker. Vid vilken tidpunkt betalningstransaktionerna sker spelar ingen roll. Principen om bokföringsmässiga grunder fastslås i 14:2 IL, och säger att resultatet i

¹⁷ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 22.

¹⁸ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 21.

¹⁹ Detta har visat sig av tidigare praktiska erfarenheter från USA där ett japanskt företag beskattades genom dotterbolag i USA för andel av bolagets totala världsinkomster trots att dotterbolaget gick med förlust. Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 21.

²⁰ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 22.

²¹ Inte enbart försäljning räknas som avyttring utan även när ett bolag träder i likvidation, försätts i konkurs, upplöses genom konkurs, fusion eller fission. Benefika överlåtelser räknas inte som avyttring och utlöser inte kapitalvinstbeskattning. Här gäller istället kontinuitetsprincipen, dvs. att den nye ägaren övertar överlåtarens ingångsvärden.

²² Rutberg, Molander, Beskattning av värdepapper, s. 21.

näringsverksamhet ska beräknas enligt denna om det inte finns uttryckliga skatteregler som säger annat. Beskattningstidpunkten för vinster och förluster vid avyttringen anges istället i 44:26 IL. Den säger att en kapitalvinst ska tas upp som intäkt det år då tillgången avyttras. Och en förlust ska dras av det år då den är definitiv. Med att en förlust ska vara definitiv menas att den ska vara slutgiltig och någon del av köpeskillingen inte får vara beroende av framtida händelser. Är detta krav inte uppfyllt får förlusten inte dras av. En slutgiltig förlust uppstår vid avyttringen eller motsvarande händelser som t.ex. konkurs.

En neutral behandling av utdelning och vinst/förlust skulle innebära att tidpunkten för beskattningen också var densamma. Häri ligger praktiska svårigheter och det skulle innebära moment av osäkerhet vid värderingen av tillgångarna samtidigt som likvida medel måste tas från annat håll för att betala skatten. Även rättssäkerheten kan påverkas negativt om inte realisationsprincipen ligger till grund för beskattningen av värdeförändringen.²³ Därför behandlas vinster och förluster enligt denna modell.²⁴

Genom att beskattning för vinst eller avdrag för förlust sker vid avyttring kan modellen utnyttjas. Det går till så att om en förlust uppstår vid försäljning, man kan avyttra andra kapitaltillgångar som ökat i värde samtidigt och därigenom eventuellt erhålla fullt avdrag för förlusten. (Om det endast uppstår förlust under året är denna avdragsgill med vissa begränsningar). Tillgången som ökat i värde kan kort därefter köpas tillbaka. Detta leder till att beskattningen av värdeökningen i framtiden vid den ”riktiga” försäljningen blir lägre genom att man tidigare utnyttjat förlusten och kvittat en del av vinsten. Och man har ju därefter ett högre anskaffningsvärde på de innehavda andelarna.

3 Företagsägda andelar

3.1 Allmänt

När ett företag äger andelar i ett annat gäller det att klassificera bolaget samt andelarna skattemässigt, vilket har betydelse för hur utdelning samt kapitalvinst och kapitalförlust ska behandlas hos det ägande bolaget.²⁵ De ägande bolagen kan indelas i förvaltningsföretag, investmentföretag samt övriga rörelsedrivande företag. Dock försvinner definitionen av förvaltningsföretag i detta sammanhang, genom ikraftträdandet av SFS 2003:224, och numera görs skillnad endast mellan investmentföretag och övriga. Syftet med uppdelningen har bl.a. varit att till viss del undvika dubbelbeskattning, eller eventuellt kedjebeskattnings, i bolagssektorn för vissa former av bolag genom att göra viss utdelning skattefri. I inkomstskattelagen (1999:1229), IL, finns huvudreglerna för undanröjande av kedjebeskattnings i bolagssektorn i 24 kapitlet. När det gäller innehaven i andelar delas dessa upp i antingen lagerandelar eller kapitalandelar. Kapitalandelarna kan därefter delas in i kapitalplaceringsandelar – även benämnt portföljandelar – eller näringsbetingade andelar. Klassificeringen av andelarna har betydelse när det gäller utdelningen från dem. Numera har det betydelse även vid försäljning av andelarna och då för hur kapitalvinst respektive -förlust ska behandlas. Denna uppdelning finns sedan tidigare och gäller framöver också vid tillämpning av de nya reglerna.

²³ Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 143.

²⁴ Eriksson, Praktisk beskattningsrätt, s. 122.

²⁵ Förutom det nämnda har det bl.a. även betydelse för om företaget kan ge eller ta emot koncernbidrag.

Ett aktiebolag kan endast ha inkomst av näringsverksamhet, men då det gäller kapitalandelarna – eller med andra ord ej yrkesmässig handel med sådana tillgångar som kapitalbeskattas hos fysiska personer – beräknas dessa tillgångar enligt reglerna för inkomst av kapital. Vid försäljning av dessa gäller särskilda begränsningar i avdragsrätten. För andelar som utgör lager (eller omsättningstillgångar) i företag som sysslar med sådan rörelse gäller andra regler. Dessa företag behöver inte ta hänsyn till reglerna om kapital.

Begreppet delägarrätt definieras i 48:2 IL. Med detta menas aktier, rätt på grund av teckning av aktier, teckningsrätt, delrätt, andel i värdepappersfond, andel i ekonomisk förening samt annan tillgång med liknande konstruktion eller verkningssätt. När begreppet andel används syftar det på antingen aktie eller andel i ekonomisk förening samt utländska motsvarigheter till dessa. En rätt på grund av teckning av aktier kan t.ex. vara ett interimbevis, interimaktier och teckningsaktier. Andel i värdepappersfond kan t.ex. utgöras av aktiefonder, blandfonder mm. Exempel på en tillgång med liknande konstruktion är säljrätter och inlösenrätter.²⁶

Dessutom avses vissa andra tillgångar och rättigheter som nämns i paragrafens andra stycke. Dessa är vinstandelsbevis i svenska kronor, konvertibelt skuldebrev i svenska kronor, termin och option där de underliggande tillgångarna består av aktier eller termin och option som avser aktieindex samt andra liknande tillgångar.

3.2 Lex ASEA

Innebörden av 42:16 (lex ASEA-regeln) är att utdelning från ett svenskt aktiebolag av andelar i dotterbolag inte ska tas upp till beskattning om vissa förutsättningar är uppfyllda. Beskattningen av de utdelade andelarna sker först när mottagaren avyttrar dessa.²⁷ Syftet med regeln är att underlätta omstruktureringar. Villkoren som måste vara uppfyllda är att moderbolaget ska vara börsnoterat och utdelningen ska avse moderbolagets hela innehav, vilket ska fördelas mellan aktieägarna i förhållande till hur stor andel av aktierna de har i moderbolaget. När överföringen är klar får inte något företag i samma koncern som det utdelande ha kvar några andelar i dotterbolaget. Bolaget som delas ut måste även till huvudsaklig del, antingen direkt eller indirekt, bedriva rörelse. Regeln avser även utdelning av andelar i utländska dotterbolag. Dessutom omfattas utländska moderbolag vilka hör hemma inom EES eller ett land med vilket Sverige har ett skatteavtal, och som motsvarar ett svenskt aktiebolag. Även utdelning från dessa utländska moderbolag är således skattefria.

Vid utredningen var man villig att låta alla utländska bolag, som motsvarar ett svenskt aktiebolag, omfattas av bestämmelserna. Det framkom att det inte förelåg någon större risk för undanhållande av skatt, men av kontrollskäl valdes att endast utvidga till att omfatta företag inom EES eller annan avtalsstat.²⁸

Om Lex ASEA är tillämplig ska inte reglerna om underprisöverlåtelser tillämpas. Annars är en utdelning av andelar i dotterföretag en underprisöverlåtelse, och uttagsbeskattning ska då ske. För att inte uttagsbeskattning ska ske måste marknadsvärdet överstiga det skattemässiga omkostnadsbeloppet. Då blir inte heller reglerna om underprisöverlåtelse aktuella, 23:2 IL.

²⁶ Exempelen är hämtade från Svensson, Kapital, gåva & förmögenhet.

²⁷ Förutom de effekter som nämns i stycket, har utdelning av andelar i dotterbolag även påverkan på anskaffningsvärdet för andelarna i bäge företagen. Beräkningen finns i 48:8 IL.

²⁸ Prop. 2000/01:22 s. 69.

Moderbolaget som delar ut andelarna får göra avdrag för kapitalförlust, enligt allmänna regler, på de utdelade andelarna om omkostnadsbeloppet på dessa överstiger marknadsvärdet. Detta gäller dock inte andelar som klassificeras som lagertillgångar i byggnadsrörelse eller handel med fastigheter.²⁹

3.3 Förvaltningsföretag³⁰

Som nämnts är betydelsen i definitionen av ett förvaltningsföretag uttraderad genom de nya reglerna, om skattefrihet på utdelning och kapitalvinst, som trädde ikraft 1 juli 2003. Det finns inte längre någon skattemässig skillnad mellan ett rörelsedrivande företag och ett endast förvaltande, och ett tidigare förvaltningsföretag räknas därför nu istället till gruppen övriga rörelsedrivande.³¹ Men här ska ändå redogöras för hur reglerna har sett ut eftersom dessa bolag träffas av vissa övergångsregler, vilket redogörs för längre fram, och det kan även vara av intresse då ikraftträdande var i mitten av året, 1 juli 2003.

Ett förvaltningsföretag ska vara ett svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening som ska förvalta värdepapper eller liknande tillgångar. Eftersom det står förvaltar i lagtexten faller ett bolag som driver värdepappersrörelse utanför begreppet. Näringsverksamhet får inte bedrivas av ett förvaltningsföretag, vare sig direkt eller indirekt i mer än obetydlig omfattning. Med indirekt bedrivande av verksamhet menas att den sker genom dotterbolag som bedriver sådan, eller med andra ord som det angavs i förarbetena³² genom koncernförhållande. För begreppet ”obetydlig omfattning” finns inga exakt givna gränser, men det kan tolkas till mellan fyra och fem procent enligt doktrin.³³ Ägnar sig ett bolag åt näringsverksamhet i större utsträckning kan kraven för förvaltningsföretag knappast vara uppfyllda. Och då ska även sådana verksamheter som bedrivs i dotterföretag samt, enligt uttryck från föredragande statsrådet, företag i vilka huvudbolaget har ett bestämmande inflytande räknas in.³⁴ Vad som avses med bestämmande inflytande ska enligt Wiman³⁵ troligen avgöras enligt definitionen i aktiebolagslagen (1975:1385) 1:5. Detta kan uppstå genom avtal eller föreskrift i bolagsordning eller liknande. Utöver detta i aktiebolagslagen, finns i 25:28 IL definition av företag i intressegemenskap. Med detta avses att företag står under i huvudsak gemensam ledning. Frågan är om inte även detta begrepp skulle kunna användas vid tolkning av ”bestämmande inflytande”?

Om ett företag ägnar sig åt näringsverksamhet ska bedömas hur det ser ut för det aktuella tillfället. Är näringsverksamheten nedlagd, men endast tillfälligt, kan ett företag sannolikt räknas som ett förvaltningsföretag. Därmed är möjligheterna för ett företag som permanent nedlagt sin näringsverksamhet ännu större att räknas till definitionen. Och ett nybildat bolag som ännu inte kommit igång med sin ordinarie verksamhet bör också räknas hit. Med hjälp av nämnda bedömningar har man vägledning vid tolkning av begreppet ”liknande tillgångar”. Ett företag som inte kommit igång med sin ordinarie verksamhet eller lagt ned den borde sannolikt endast ha likvida medel eller liknande

²⁹ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 485.

³⁰ Reglerna för förvaltningsföretag fanns tidigare i 24 kapitlet 13-14 §§ IL.

³¹ Detta gäller vid skatteeffekterna av andelsinnehav samt -försäljning. Inom övriga områden som t.ex. koncernbidrag är det möjligtvis annorlunda, men redogörelse kommer ej att ske för dessa sistnämnda områden.

³² Prop. 1989/90:110 s. 708 i Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 403.

³³ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 53.

³⁴ Se Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 53.

³⁵ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 53.

som tillgångar. Därför är det sannolikt att likvida medel räknas som ”liknande tillgångar”.³⁶

Bedömningen för om näringsverksamhet föreligger här sker alltså på koncernnivå, och inte för varje enskilt företag för sig – på företagsnivå – vilket är fallet vid beskattningen av koncerner, där varje bolag är ett enskilt skattesubjekt.³⁷ Att man har valt att ta med indirekt bedriven näringsverksamhet är för att bedrivande av sådan genom uppdelning på flera bolag i en koncern inte ska gynnas framför ett företag som drivs enskilt. Med andra ord råder det neutralitet mellan dessa former. Det finns inget krav på att ägarna till ett förvaltningsföretag ska vara fysiska personer, liknande det som finns för investmentföretag.

Företag som uppfyller kraven för förvaltningsföretag kan ta emot utdelning skattefritt om den vidareutdelar den till ägarna och den består av kontanter. Utbetalningen från förvaltningsföretaget behöver inte ske samma år som detta mottar sin utdelning, men däremot måste det ske beslut om den samma år för att skattefrihet ska inträda.³⁸ Detta hänger samman med att redovisningen sker enligt bokföringsmässiga grunder, 14:2 IL. Med utdelning avses både öppen och förtäckt sådan. Om inte all mottagen utdelning delas vidare beskattas företaget för den utdelning som behålls inom bolaget. Utdelningen från förvaltningsföretaget får inte bestå av sådana andelar som avses i 42:16 – Lex ASEA-regeln som innebär att utdelning skattefritt kan tas emot av mottagaren – för att kunna vara skattefritt i bolaget. Skattefriheten gäller inte kapitalvinster, medan kapitalförluster får dras av men enligt de begränsningar som gäller i ”fällan”.

3.4 Investmentföretag

Eftersom reglerna för investmentbolag någorlunda motsvarar de nya om skattefrihet på utdelning och kapitalvinst ska underlaget för beskattning av investmentbolag ändras. De nya reglerna ska förmodligen träda ikraft vid årsskiftet 2003/2004.³⁹

Ett investmentföretag omfattas inte av definitionen om förvaltningsföretag. Istället finns bestämmelser om investmentföretag i 39 kapitlet 14-20 §§ IL. Bolagsformen ska antingen vara svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening. Dess verksamhet ska bestå i att uteslutande eller så gott som uteslutande förvalta värdepapper eller liknande tillgångar. Syftet ska vara att erbjuda dess ägare, vilka ska utgöra ett stort antal fysiska personer, ett välfördelat innehav som består i stor riskfördelning. Denna definition finns i 39:15 IL.

Kravet på att ägna sig åt förvaltning av värdepapper till uteslutande eller så gott som uteslutande del kan sägas motsvara det krav som förvaltningsföretag har, eller hade enligt de förra reglerna, att endast i obetydlig omfattning bedriva näringsverksamhet. Exakta gränser för vad som gäller finns inte utan det är doktrinen som ska tolkas i dessa fall. Enligt tidigare uppgifter i denna kan en sidoverksamhet uppgå till ca fyra till fem procent.⁴⁰ Wiman skriver att numera borde ”så gott som uteslutande” tolkas som mellan fem och tio procent.⁴¹

Även om det står fysiska personer som krav på ägarna, kan dock juridiska personer vara delägare. Men de fysiska ägarna ska fortfarande vara av stort antal samtidigt som

³⁶ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 54.

³⁷ Se under rubrik 2.2.

³⁸ Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 458.

³⁹ Tivéus, Skattenytt 2003 s. 285.

⁴⁰ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 456.

⁴¹ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 53.

de juridiska personernas inflytande inte får vara alltför dominerande. Ett investmentföretag kan pga. detta inte vara dotterföretag till ett annat, då inflytandet skulle bli för övervägande.⁴² Huruvida det föreligger ett stort antal ägare har varit uppe till bedömning i RÅ 1969 Fi 1484. Där var det inte tillräckligt med drygt 80 delägare för att uppnå definitionen av investmentföretag. I RÅ78 1:61 förelåg ett investmentföretag fastän 30-35 procent av kapitalet ägdes av varandra närstående fysiska personer.⁴³ Men Rabe⁴⁴ skriver att praktiskt sett har det nästan gått så långt att bolaget måste vara marknadsnoterat för att uppnå rekvisitet om stort antal fysiska ägare och därmed definitionen av investmentföretag.

Trots att verksamheten ska bestå i ett välfördelat innehav finns det inga hinder mot att bolaget äger stora majoritetsposter i andra företag. Det får dock inte vara fråga om ett alltför koncentrerat innehav i dessa. Fördelningen får inte heller koncentreras till ett fåtal bolag även om den ägda andelen är oansenlig. Syftet med ett välfördelat innehav måste ändå uppnås. Frågan har avgjorts i ett antal rättsfall. I RÅ 1966 Fi 192 var situationen sådan att innehavet bestod till övervägande del av aktier i dotterbolag vilket medförde att kraven för investmentföretag inte var uppfyllt. Och i RÅ 1991 ref. 88 utgjordes innehavet av andelar i dotterbolag samt börsaktier, där aktierna motsvarade knappt hälften av de totala tillgångarnas värde. Detta var inte heller tillräckligt.⁴⁵

Investmentföretag har särskilda regler när det gäller beskattning av kapitalvinst respektive -förlust samt årets resultat. En kapitalvinst på aktier ska inte beskattas och en förlust får inte dras av. Detta har till syfte att underlätta omplaceringar av innehavet och därmed påverka riskspridningen positivt. Istället för resultatbeskattning tar företaget upp till beskattning ett belopp som motsvarar 1,5 procent av värdet på innehavet i aktierna.⁴⁶ Denna s.k. schablonbeskattning ska motsvara fördelen av att kunna göra skattefria omplaceringar av innehavet samtidigt som den ska motverka sparbösseffekten, som annars skulle kunna uppstå genom skattefria kapitalvinster.⁴⁷ En utdelning till ett investmentföretag på dess andelar är skattepliktigt hos detta som inkomst av näringsverksamhet. Däremot får ett investmentföretag dra av lämnad utdelning, som består av pengar, till aktieägarna så länge det inte leder till underskott i bolaget. Härigenom uppnås ändå en form av skattefrihet för mottagen utdelning i investmentföretaget. Men sådan utdelning av dotterbolagsaktier som nämns i 42:16 – den s.k. Lex ASEA-regeln – får inte dras av. De särskilda reglerna för denna typ av bolag har till syfte att undvika dubbelbeskattningen inom bolagssektorn. Det andra skatteuttaget ska alltså ske när medlen lämnar bolagssektorn och går till fysiska personer. Hos dem som äger andelar i investmentföretaget ska utdelningen och kapitalvinst/-förlust beskattas eller dras av som vanligt. Att äga aktier via ett investmentföretag ska vara neutralt i förhållande till att äga aktierna direkt. Intäkter från räntor, utdelningar mm. beskattas som vanligt. Det finns ett undantag från skattefria kapitalvinster i ett investmentföretag. Det är om innehavet är i ett skalbolag och motsvarar ett näringsbetingat innehav för sådana ägarbolag som nämns i 24:13 IL, dvs. svenskt aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse, ideell förening, sparbanks,

⁴² Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 457.

⁴³ Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 458.

⁴⁴ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 457.

⁴⁵ Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 459.

⁴⁶ Vad som numera utgör underlaget för schablonbeskattningen har påverkats något av de nya reglerna om skattefrihet på näringsbetingat innehav. Detta kommer inte att redogöras för närmare, men kortfattat kan sägas att andelar som skulle ha medfört en skattefri kapitalvinst om de varit sådana som avses i 25 a kapitlet och investmentföretaget varit ett sådant företag som kan inneha näringsbetingade andelar, ska inte medräknas i underlaget för schablonbeskattning.

⁴⁷ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 457.

försäkringsföretag eller motsvarande utländskt bolag inom EES. I dessa fall ska kapitalvinsten beskattas hos investmentföretaget enligt 39:14 IL. Definitionen av skalbolag finns i det nyinsatta 25 a kapitlet 9, 14-17 §§. Som en förenkling kan man säga att ett skalbolag är ett där de likvida tillgångarna i företaget överstiger hälften av ersättningen vid försäljningen.

Om statusen av investmentföretag upphör ska de obeskattade tillgångarna hos bolaget skattas för enligt reglerna i 39 kapitlet 16-17 §§ IL. Denna status kan upphöra om omsättningen av innehavet blir för stor. Detta var uppe till bedömning i RÅ 2002 ref. 52. Omsättningshastigheten var som högst 0,79 och bedömdes inte utgöra en självständig rörelse.⁴⁸ Definitionen av investmentföretag förelåg fortfarande.

3.5 Övriga företag

3.5.1 Lagerandelar

3.5.1.1 Byggnadsrörelse och handel med fastigheter

Reglerna för dessa bolagsformer finns i 27 kapitlet IL. Eftersom dessa former av bolag regelbundet bygger eller handlar med byggnader/fastigheter klassificeras nämnda tillgångar som omsättningstillgångar i verksamhetens redovisning. Det finns dock vissa undantag. En fastighet som används stadigvarande i näringsverksamheten, som t.ex. kontor, utgör inte en lagertillgång om företaget inte bedriver fastighetsförvaltning. Som rekvisit står det att byggnaden uppenbarligen ska användas stadigvarande, vilket innebär en stor bevisbörda för den skattskyldige. Inte heller är en byggnad som uppenbarligen helt saknar samband med byggverksamheten lagertillgång. En sådan byggnad ska vara av en helt annan typ än de som redan finns i bolaget för att inte ingå i omsättningstillgångarna. För övrigt smittas alla övriga byggnader av byggnadsrörelsen, enligt 27:4 IL. Då ett annat företag äger aktier i ett bolag där fastigheterna är lagertillgångar klassificeras även aktierna i dessa bolag som lagertillgångar hos ägarna, då fastigheten skulle ha varit en lagertillgång om den ägts av det aktieägande bolaget direkt, 27:6 IL. Anledningen till detta är att utdelningen från dessa bolag motsvarar vanlig näringsinkomst och ska behandlas som sådan. Ett företag ska inte kunna undvika dessa regler genom att dela upp verksamheten i olika bolag och ta emot skattefria utdelningar mellan dessa.⁴⁹ Neutralitet råder därmed mellan de nämnda alternativen, och neutralitetsprincipen kan inte motivera skattefrihet för lagerandelar eftersom innehavets syfte är att avyttras.⁵⁰ Detta kanske framförallt är fallet vid värdepappersrörelse, men redan då avkastningen från aktierna är att betrakta som vanlig näringsinkomst motiverar det ett skatteuttag på utdelning. Det ska alltså med andra ord råda neutralitet mellan att äga fastigheterna direkt i bolaget eller att äga dem genom ett annat bolag. (Ett exempel på hur neutralitetsprincipen kan verka olika genom att ibland motivera skattefrihet men emellanåt att inte motivera det.)

När det gäller handel med fastigheter ska man skilja mellan tomtrörelse och övrig handel. Tomtrörelse kan ske i formerna kvalificerad eller okvalificerad (enkel) sådan. En kvalificerad tomtrörelse är ett led i yrkesmässig verksamhet av försäljning av tomter. Denna verksamhet får inte avse alltför få antal tomter. Hur många som krävs finns inga

⁴⁸ Omsättningshastigheten i rättsfallen från 1988 – som nämns under rubrik 3.5.1.2 – där det förelåg värdepappershandel, översteg 2 gånger per år. RSV handledning för inkomst och förmögenhet, del II s. 411 f.

⁴⁹ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 454.

⁵⁰ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 56.

exakta regler om, men i förarbetena har det angivits en gräns på cirka tio stycken för att tomtrörelse ska föreligga, samt att de dessutom har förvärvats i syfte att exploateras.⁵¹ Men i ett rättsfall (RÅ82 1:80) handlade det om 17 tomter och tomtrörelse ansågs ändå inte föreligga. Dock kan en förklaring vara att dessa tomter innan hade använts tillsammans med en jordbruksfastighet.⁵²

Okvalificerad tomtrörelse uppstår då ett bestämt antal tomter säljs under en viss tid. I lagtexten, 27:11 IL, anges det som gräns femton tomter under en tid av tio år. I RÅ 1963 Fi 1593 bedömdes att det var fråga om tomtrörelse trots att endast fem tomter sålts och två upplåtits, men samtidigt hade även 17 tomter avstyckats. Det var dessa avstyckningar som Regeringsrätten ansåg skulle inkluderas och som låg till grund för domen.⁵³

Om ett visst antal fastigheter omsatts med syfte att spekulera föreligger handel med fastighet. Hänsyn kan även tas till andra faktorer men syftet är kanske det krav där tyngdpunkten ligger.⁵⁴ Men även under hur lång tid som fastigheten innehafts är av stor vikt vid bedömningen av om det handlar om rörelse. Sannolikheten för att försäljningarna ska klassificeras som rörelse ökar ju kortare innehavet är.

Effekten av att andelarna klassificeras som lagerandelar är att all inkomst, både utdelning samt kapitalvinst och -förlust, från innehavet ska beskattas enligt reglerna för inkomst av näringsverksamhet. Man behöver alltså inte beakta reglerna för kapital för att avgöra hur dessa inkomster ska beskattas, vilket är fallet vid kapitalplacersandelar. Om en juridisk person innehar sådana andelar innebär det att allmänna regler för lager blir tillämpliga, och då hur tillgångarna ska värderas (17 kapitlet IL), som då sker enligt lägsta värdets princip (LVP). Med detta menas det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Den s.k. alternativregeln i 17:4, som säger att lagret får värderas till 97 procent av anskaffningsvärdet, gäller inte lager av fastigheter och aktier eller liknande tillgångar. Vid varje beskattningsårs utgång ska lagret värderas, eller med andra ord andelarna ska värderas. Utdelning kan komma att sänka värdet på aktierna i ett företag. Och eftersom värdering inte får ske till högre än det verkliga värdet, kan det likställas med en form av avdrag för utdelningen.⁵⁵ Avyttring är alltså inte nödvändigt för att en värdeförändring ska kunna påverka resultatet under innehavstiden. Det räcker med någon form av värdeförändring i byggnads-/fastighetsbolaget för att andelarna ska kunna omvärderas hos ägaren.

3.5.1.2 Värdepappershandel

Dessa bolag bedriver handel med värdepapper och därmed utgör dess innehav av aktier och liknande tillgångar omsättningstillgångar. Och eftersom företagets tillgångar är omsättningstillgångar, utgör aktier i sådana bolag lageraktier på samma sätt som aktier i företag som bedriver byggnadsrörelse osv. Det behövs heller ingen avyttring för att kunna justera värdet på tillgången, utan detta kan göras under innehavet enligt lägsta värdets princip för värdering av lager. Innebörden är att en aktie inte får värderas till högre än det verkliga värdet om den utgör lagertillgång. Följden av att en näringsverksamhet klassificeras som värdepappersrörelse blir att inkomster och utgifter från aktier – dvs. utdelning, vinster och förluster – behandlas enligt reglerna för näringsverksamhet och räknas därmed till den vanliga rörelsen. En förlust vid

⁵¹ Prop. 1967:153 s. 148 i Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 451.

⁵² Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 451.

⁵³ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 452.

⁵⁴ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 453.

⁵⁵ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 454.

avyttringen kan dras av fullt ut mot övriga inkomster, som t.ex. utdelningar och vinster, i företaget. Man behöver inte gå omvägen via reglerna för kapital, som med kapitalandelar, och begränsningarna som gäller för avdrag där. En konsekvens av att andelarna klassificeras som lager är att utdelning kan komma att kedjebeskattas eftersom lagerandelar inte omfattas av någon skattefrihet. Är villkoren för värdepappersrörelse inte uppfyllda redovisas innehavet istället som kapitalplacersandelar. Fondkommissionärer samt banker redovisar sina innehav av aktier som lagertillgångar.⁵⁶ När ett företag som driver värdepappersrörelse äger andelar i dotterbolag samt andra innehav som är betingade av rörelse och organisationen, så räknas inte dessa till rörelsen och omsättningstillgångarna. Istället klassificeras de som kapitaltillgångar och dess regler.

För att det ska vara fråga om värdepappershandel ska omsättningen vara omfattande och regelbunden samtidigt som den sker i ett spekulativt syfte, där innehavet ska vara kortsiktigt. Exakt hur stor omsättningen ska vara och hur många transaktioner som krävs finns inte direkta klara regler om. Istället finns det några rättsfall⁵⁷ samt rekommendation från Skattemyndigheten. I bedömningen av om omsättningen av aktier utgör en rörelse kan även bolagsordningen vara till vägledning.⁵⁸

Regeringsrätten uttalade i RÅ 1988 ref. 45 att, förutom en viss varaktighet och omfattning i omsättningen, den även ska ske självständigt och med vinstsyfte. Med självständigt avsågs då att den inte ses som ”förvaltning av ägarens förmögenhet” utan som ”självständigt yrkesmässigt bedriven värdepappershandel”. Vad syftet med verksamheten är för ägaren har viss betydelse vid bedömningen av kriterierna. I ett notismål från samma år, RÅ 1988 not. 276, uttalade sig Kammarrätten – Regeringsrätten gjorde ingen ändring – om antalet transaktioner och värdet på dessa. I det aktuella fallet hade företaget en omsättning på tre miljoner uppdelat på femtio transaktioner. Detta räckte för att utgöra värdepappersrörelse. Värt att notera är dock att bolaget till stor del inte hade kommit igång med sin vanliga verksamhet ännu. Det finns en del ytterligare fall⁵⁹ där antalet transaktioner varit betydligt fler och omsättningen större. Antal transaktioner var där från cirka 36 till ca 220, och omsättningen från 14 miljoner till 42 miljoner. Även i dessa fall förelåg det värdepappersrörelse. Men som det alltså avgjordes i det ena av notismålen räcker det med betydligt lägre omsättning. Verksamheten ansågs redan vid tre miljoner på 50 transaktioner så hög att kraven för rörelse var uppfyllda. Prövningen i målen gällde vid handel med aktier. Med övriga finansiella instrument har endast prövats i ett fall, RÅ 1997 ref. 5 I.⁶⁰ Där var det ränteterminer som anskaffades för att skydda den ordinarie verksamheten, och bedömningen blev därför att beskattningen skulle ske enligt kapitalreglerna. Innan rättsfallet fanns gjorde Möller ett uttalande om att sannolikt gäller samma gränser för övriga finansiella instrument som för aktier.⁶¹

Numera finns det även rekommendationer från Skattemyndigheterna i Stockholm och Göteborg som säger att det bör vara cirka 200 transaktioner och 10 miljoner i omsättning, samtidigt som lagret omsätts med en hög hastighet, för att det ska föreligga värdepappershandel. Observera ”bör”, så exakt vad som krävs är fortfarande kanske något osäkert även om god vägledning finns. Inga rättsfall har tillkommit på senare år, efter att rekommendationerna gavs ut, som reglerar detta.

⁵⁶ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 56.

⁵⁷ Det bör dock noteras att rättsfallen är från innan skattereformen 1990.

⁵⁸ RSV handledning för inkomst och förmögenhet, del III s. 27.

⁵⁹ RÅ 1986 ref. 53, RÅ 1988 not. 270, not. 273 samt det nämnda RÅ 1988 ref. 45.

⁶⁰ RSV handledning för inkomst och förmögenhet, del II s. 412.

⁶¹ Möller, Svensk Skattetidning 1996, s. 462.

Ett värdepappershandlande företag som driver sin verksamhet yrkesmässigt ska redovisa sina inkomster och utgifter enligt bokföringsmässiga grunder och god redovisningssed, 14:2 IL. Detta omfattar även redovisningen av tillgångar och skulder. Vad som utgör god redovisningssed kan variera från fall till fall, och flera alternativ kan innefattas. Men eftersom företagets innehav räknas som lager betyder det åtminstone att värdering av detta ska ske till lägsta värdets princip. Och som nämnts tidigare gäller inte alternativregeln för värdering av aktier.

Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) skriver i sin rekommendation nr 12, om redovisning av aktier och andelar, att innehavstid på över ett år inte hindrar att klassificering sker som lager och omsättningstillgång. Vid innehav i flera börsnoterade aktiebolag är rekommendationen stark för att redovisa innehavet kollektivt, dvs. portföljen som helhet och inte varje aktieslag för sig. Motivet är att syftet med innehav i flera olika aktier är en form av riskspridning.

3.5.1.3 *Nya regler för värdering av lagerandelar*⁶²

Efter ändringsdirektiv från EU⁶³, har nya regler om värdering av lager av finansiella instrument trätt ikraft den 1 januari 2004. Dessa gäller för företag som driver handel med värdepapper och innebär att värderingen av lager av finansiella instrument frikopplas från bokföringsreglerna. I Sverige har vi en stark koppling mellan redovisning och beskattning. Huvudregeln i inkomstskattelagen är att det skattemässiga resultatet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Undantaget är endast om en uttrycklig skatteregel finns som säger annat. Fördelen med denna koppling är att deklaraionsarbetet blir enklare genom att mindre korrigering behöver göras. Men problemet med sambandet är att om det inte krävs någon korrigering vid användning av bokföringsnormerna, företagen kanske inte kommer tillämpa marknadsvärdering överhuvudtaget. Detta skulle innebära en sämre standard på redovisningen. Därför ska det vara möjligt att använda det samlade anskaffningsvärdet som värderingsgrund.

Med det system som var aktuellt tidigare – marknadsvärdering blev möjligt genom prop. 1995/96:104 – uppmärksammade Riksskatteverket (RSV) ett antal problem. Det fanns möjligheter till skatteplanering genom att orealiserade vinster inte beskattades men att orealiserade förluster kunde dras av.

För svensk del är de nya reglerna konstruerade så att det inte sker en beskattning av orealiserade vinster, vilket kan uppstå då värdering sker till marknadsvärden. För de företag som fortsättningsvis vill tillämpa en marknadsvärdering finns det inga skäl att förhindra detta.⁶⁴ Samtidigt är reglerna utformade på ett sätt som förhindrar skatteplanering. Det framkom i remissen att detta inte var fallet tidigare, då orealiserade förluster kunde dras av genom värdering till marknadsvärden medan en orealiserad vinst inte beskattades förrän tillgången avyttrades. Effekten av värdering enligt lägsta värdets princip är alltså att risk för skatteplanering kan uppkomma. LVP, som bygger på försiktighetsprincipen, är naturlig att tillämpa när skattereglerna är knutna till bokföringen. Men när nu frikoppling sker mellan dessa är motiven för strikt tillämpning av försiktighet mindre.⁶⁵ Följden blir att möjligheten att göra avdrag för orealiserade förluster kommer att minska. Regeringen anser genom ändringarna att möjligheterna till

⁶² Se vidare lagrådsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, 2 okt. 2003; Fi2003/3684 och prop. 2002/03:121.

⁶³ 2001/65/EG om ändring i direktiven 78/660/EEG, 83/349/EEG och 86/635/EEG.

⁶⁴ Lagrådsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, s. 16.

⁶⁵ Lagrådsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, s. 16.

den enklaste formen av skatteplanering är undanröjd.⁶⁶ En annan form av skatteplanering är att se till att de finansiella instrumenten byter karaktär vid en intern överlåtelse. Detta löses på så sätt att man inför en uppskjuten avdragsrätt vid karaktärsbyte av instrumenten.

Skattesubjektet som är ett icke-finansiellt företag får välja mellan att ta upp lagret till det verkliga värdet eller det samlade anskaffningsvärdet. Huvudregeln är att värdera till verkligt värde, men det ska ändå föreligga valfrihet. Som det står i Fi2003/3684 så kan regeln beskrivas som:

En frivillig värdering enligt LVP på kollektiv nivå och innebär att företagen kan välja att beskattas för orealiserade vinster eller inte. Man kan dessutom dra av orealiserade förluster men bara om samtliga finansiella instrument som innehas av bolag i intressegemenskap (och som skattemässigt är lager) totalt sett har sjunkit i värde.

Är det en koncern eller företag inom en intressegemenskap, så måste alla bolagen inom denna använda sig av samma värdering.⁶⁷ När värderingen sker inom en koncern till anskaffningsvärden, är det värdet som gäller för gruppen som helhet som ska användas. Man bortser därmed från överlåtelser som skett internt. Syftet är att missbruk ska förhindras genom att tillgångar som gått ned i värde avyttras till ett närstående företag. Regeln kan även tillämpas när försäljning sker med vinst. När det däremot handlar om ett finansiellt företag, som ett kreditinstitut eller värdepappersbolag, är användningen av direktivets nya regler tvingande. För dessa sistnämnda företag blir det framöver inte möjligt att värdera till verkligt värde sådana finansiella instrument som används föra att säkra värdeförändringar. Det innebär vidare för dessa bolag att de inte behöver sätta av orealiserade vinstmedel till en bunden fond, utan de kan ingå i det fria kapitalet.

Enligt direktiven ska värdeförändringar tas upp som intäkt eller kostnad i resultaträkningen. Både orealiserade vinster som orealiserade förluster kan tas upp. Därmed påverkas företagets egna kapital, och i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening kommer detta att påverka bolaget möjligheter att dela ut vinstmedel.⁶⁸

Varför man har valt att använda sig av tvingande regler för viss typ av bolag samtidigt som för andra de är tvingande har att göra med praktiska motiv. Egentligen skulle det bli ett mer rättvist system om alla bolag var tvungna att tillämpa samma regler. Men eftersom de icke-finansiella bolagen har en annan verksamhet ansågs det att tvingande regler för dessa skulle bli alltför resurskrävande.

Ändringen, som är förenlig med direktiv från EG-rätten, ska stå i överensstämmelse med internationella redovisningsstandarder.⁶⁹ Direktiven innebär att man måste tillåta värdering till verkligt värde, vilket det inte fanns några möjligheter till tidigare.⁷⁰

⁶⁶ Lagrådsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, s. 18.

⁶⁷ Definitionen i lagtexten föreslås bli att "företag som kan ge och ta emot koncernbidrag samt handelsbolag" ska tillämpa samma metod, Lagrådsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, s. 18 f. Att handelsbolag omnämns är dock av mindre praktisk betydelse.

⁶⁸ Ds 2002:42 s. 26.

⁶⁹ Hur ändringsdirektivet ska genomgöras angående försäkringsbolag är ännu inte bestämt. Dessa bolag ska därför tillämpa värdering till nettoförsäljningsvärdet än så länge istället för värdering till det verkliga värdet. Kreditinstitut och värdepappersbolag får tillämpa de nya reglerna om de vill eller de gamla för räkenskapsår som slutar senast 31 december 2004.

⁷⁰ Ds 2002:42 s. 25.

3.5.2 Kapitalandelar

3.5.2.1 Allmänt

Motiven för ett företag att placera kapital i andelar i andra företag kan variera. Ett av skälen kan vara att kapitalöverskottet ska användas för att ge en bra avkastning. I sådana fall, eller liknande, talar man om kapitalplaceringsandelar. Men skälen kan även vara att få inflytande i ett bolag eller att få till ett bra samarbete med en annan verksamhet som kompletterar den egna, och t.ex. därigenom erhålla rabatter eller andra förmåner. Andelar anskaffade av sådana skäl benämns som näringsbetingade andelar. Hur stort inflytande ett företag ska ha för att det ska utgöra näringsbetingat innehav kan variera från fall till fall, men det finns även vissa angivna gränser. Om dessa villkor är uppfyllda eller inte har påverkan på skatteeffekterna.

Definitionen på vad som utgör ett dotterbolag skiljer sig mellan skatterättslig lagstiftning och aktiebolagslagen. Enligt aktiebolagslagen ska innehavet motsvara mer än 50 procent av rösterna. Men enligt inkomstskattelagen krävs det mer än 90 procent av andelarna i företaget. Den skatterättsliga definitionen avgör om koncernbidrag kan lämnas eller tas emot. Med undantag för vissa typer av företag är det tillåtet med koncernbidrag vid mer än 90 procents ägande.

3.5.2.2 Kapitalplaceringsandelar

En andel som klassificeras som kapitalplacering är en som varken är lagerandel eller näringsbetingad. Dessa andelar finns inte med i 24 kapitlet IL om undanröjande av kedjebeskattnings, dvs. skattefria utdelningar, och beskattas därför enligt reglerna för kapital även om inkomsten hamnar i näringsverksamhet för ett aktiebolag. Utdelning och kapitalvinst är skattepliktigt fullt ut. Utdelningen beskattas vid tidpunkten då den kan disponeras, 41:8 IL, och vinsten det år då tillgången avyttras, 44:26 IL. En kapitalförlust får dras av endast mot vinster på övriga andelar enligt reglerna i ”fällan”, 48:26 IL. Med ”fällan” avses att om en förlust inte kan utnyttjas ett år, kan den sparas till nästa år och då dras av mot kapitalvinster. Men förlusten får även utnyttjas i ett annat företag, mot dess kapitalvinster, med vilket det innehavande företaget kan lämna koncernbidrag till. En kapitalförlust får dras av det år då förlusten är definitiv, 44:26 st. 2. En definitiv förlust uppstår vid avyttringen och då denna är slutgiltig och inte är beroende av framtida händelser. Förutom försäljning räknas även konkurs, likvidation, fusion samt fission till avyttring, 44:8 IL. Dessutom ska förlusten vara verklig för att avdrag ska medges, 44:23 IL. Med detta avses att en tillgång ska avyttras till sitt marknadsvärde och inte till underpris om det inte är affärsmissigt motiverat. Eller som det står i lagtexten i 44:25 ”...skall anses som kapitalförluster bara om det framgår av omständigheterna att säljaren inte har för avsikt att öka köparens förmögenhet”. Det finns en del rättsfall som behandlar begreppet verklig förlust, men de rör näringsbetingat innehav då ägarbolaget påverkat värdet i det sålda bolaget genom någon form av åtgärd.

Att man har skatt på kapitalplaceringsandelar i företag beror på att man vill, som det motiverades i en utredning⁷¹, motverka sparbösseffekten. Dvs. att fysiska personer samlar sina kapitalvinstbeskattade tillgångar i ett aktiebolag istället för att äga dem direkt. Om vinsten inte hade beskattats direkt vid försäljningen utan när personen tog ut pengarna från bolaget, skulle det ge en skatteförmån på det sättet att den betalas först senare. Den uppskjutna skatten ger i sin tur en ränteförmån. Men i utredningen togs det

⁷¹ SOU 2001:11, s. 145.

upp att den fulla bolagsskatten överkompenserar sparbösseffekten och leder till dubbelbeskattning i bolagssektorn. De ställde sig frågan om inte även kapitalplaceringsandelar ska inkluderas av skattefriheten på utdelning och vinster. Jämförelse sker med Tyskland där är även dessa andelar är befriade från skatt sedan januari 2001. Därutöver nämndes endast kortfattat hur effekterna skulle bli om dessa andelar befriades från skatt.

3.5.2.3 *Näringsbetingade andelar – en jämförelse med tidigare*

Tidigare var endast utdelning på näringsbetingade andelar skattefri, men numera inkluderar detta även kapitalvinster. Förluster på sådana andelar fick dras av enligt reglerna i ”fällan”, 48:26 IL, vilket innebar att det därmed endast var tillåtet att dra av dessa mot kapitalvinster på delägarrätter. Om andelarna var näringsbetingade eller ej hade ingen betydelse, utan avdragsrätten eller skatteplikten var densamma. Numera får kapitalförluster på näringsbetingat innehav inte dras av överhuvudtaget. Detta är en naturlig följd av skattefriheten på vinster. Hade inte avdragsförbudet funnits i kombination med skattefriheten skulle sannolikt den svenska skattebasen urholkas. Genom att avdragsförbud har införts är begreppet samt de rättsfall som behandlar ”verklig förlust” vid avyttring av näringsbetingade andelar inaktuella.⁷² För att få avdrag för en sådan förlust tidigare krävdes att det avyttrande bolaget t.ex. inte hade fört över medel till sig från bolaget som såldes.

Innan den 1 juli 2002 – ändringen skedde genom SFS 2002:540 – omfattades näringsbetingade andelar inte av reglerna i ”fällan”, utan förluster på dem fick dras av fullt ut mot verksamhetens övriga inkomster.

En näringsbetingad andel är en kapitaltillgång där ett företag innehar mer än en viss procent av rösterna i bolaget. Tidigare var gränsen på 25 procent, men är numera sänkt till 10 procent. 25 procentgränsen skulle vara uppfylld vid beskattningsårets utgång. Detta kallas röstvillkoret. Varför gränsen låg på 25 procent finns det egentligen inga direkta motiv till i förarbetena, men sannolikt är en anledning till detta att lagstiftaren önskade klart särskilja dessa andelar från kapitalplaceringar genom att direkt av storleken på innehavet kunna fastställa ett intresse i det ägda bolaget.⁷³ Delvis kan det även bero på starkt inflytande från tysk rätt, där det tidigare fanns samma gräns.

En andel kan även falla under definitionen av näringsbetingad andel om den ”betingats av rörelse som bedrivs av ägarföretaget eller av företag som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå det nära”. Tidigare fanns lydelsen i 24:16 p. 2 IL, men är flyttad till 24:14 p. 3 IL genom ikraftträdandet av SFS 2003:224. Benämningen för denna regel är utredningsvillkoret eller betingandevillkoret.

Vad som numera, efter SFS 2003:224, utgör en näringsbetingad andel skiljer sig något från tidigare. Dels ska det som tidigare vara fråga om en kapitaltillgång. Sedan står det i 24:14 p. 1 att en onoterad andel alltid ska klassificeras som näringsbetingad. Är det en marknadsnoterad andel kan denna istället utgöra näringsbetingad enligt andra eller tredje punkten. I andra punkten regleras röstvillkoret, som i det ägda företaget ska uppgå till tio procent för de totala andelarna. Utredningsregeln är densamma som tidigare, som nämnts ovan. Därutöver står det i 24:14 st. 3 att en andel i ett privatbostadsföretag inte kan anses vara näringsbetingad. Även denna regel fanns tidigare.

⁷² Angående rättsfallen, se vilka dess är i Lodin m.fl., Inkomstskatt, s. 353.

⁷³ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattnings, s. 26.

3.6 Hinder mot kringgåenden

Det finns vissa bestämmelser som är till för att reglerna om skattefri utdelning inte ska kunna kringgå. Dels är det 24:18 IL som reglerar s.k. förbjudna andelar. Regeln gäller nu endast investmentföretag, men tidigare omfattades även förvaltningsföretag. Innebörden är att utdelning från ett investmentföretag ska tas upp till beskattning hos det mottagande företaget även om innehavet är näringsbetingat, och om investmentföretaget äger mer än enstaka andelar i ett företag där utdelningen skulle ha varit skattepliktig om de ägts direkt av företaget som äger investmentföretaget.⁷⁴ Motivet är att det inte ska gå att omvandla skattepliktig utdelning till skattefri sådan genom att lägga innehaven i ett investmentföretag, där den skulle ha varit skattefri om skatteflyktsreglerna inte funnits. Förbudet hindrar inte att ett fåtal förbjudna andelar innehas. Det är mer än enstaka som förbjuds, vilket ska motverka att en aktieportfölj byggs upp i ett investmentföretag. Även indirekta innehav ska medräknas vid bedömningen. Regeln om förbjudna andelar har antagligen nu endast en underordnad praktisk betydelse pga. att förvaltningsföretag inte längre existerar i detta sammanhang, samt att investmentföretagets ägare skall utgöras av ett stort antal fysiska personer.⁷⁵

Den andra regeln mot kringgående är Lundinregeln i 24:19 IL som tar sikte på förvärv av företag och utdelning från dessa. Den innebär att utdelning från ett företag inte är skattefri om den avser sådana medel som fanns i bolaget vid tidpunkten för förvärvet, och det inte är uppenbart att det förvärvande företaget får tillgångar av verkligt och särskilt värde med hänsyn till sin verksamhet. Ska regeln kunna tillämpas får utdelningen inte motsvara belopp som tillskjutits eller inbetalats till det förvärvade bolaget. Den tar alltså endast sikte på sådana tillgångar som fanns i det förvärvade bolaget vid övertagandet. Medel som upparbetats i bolaget under innehavstiden kan således delas ut skattefritt. Likvida medel och rätten till firmanamn eller liknande kan inte anses utgöra tillgångar av verkligt värde.⁷⁶ Situationen, som Lundinregeln ska förhindra, uppmärksammades och regeln infördes efter rättsfallet RÅ 1953 ref. 10. Men i rättsfallet godtogs förfarandet. Syftet är att förhindra handel med skalbolag. Lundinregeln var i rättsfallet RÅ 2001 ref. 15 (Fb) inte tillämplig på ett koncerninternt förvärv.⁷⁷

Wiman skriver hur det är relativt enkelt att komma runt bestämmelsen i Lundinregeln. Man kan fusionera bolaget med moderbolaget eller låta Lundinbolaget starta en verksamhet.⁷⁸

3.7 Innehav kopplade till andra länder⁷⁹

Förutom de svenska interna skattereglerna måste man vid vissa tillfällen här även se på dubbelbeskattningsavtalen. Det är särskilt fallet om beskattning ska tas ut enligt de svenska reglerna. Genom ett sådant avtal kan beskattningen endast inskränkas, inte utökas.

För utländska innehav som regleras enligt regelverket kring näringsbetingade andelar, se under rubrik 4.3.1.5. De andelar som avses där är sådana i utländska

⁷⁴ Ett förvaltningsföretag som ägde förbjudna andelar kunde inte skattefritt ta emot utdelning från dessa även om den vidareutdelades.

⁷⁵ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 404.

⁷⁶ Rabe, Det svenska skattesystemet, s. 404.

⁷⁷ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 60 f.

⁷⁸ Se vidare Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 61.

⁷⁹ För reglerna om anpassning till EG-rätten se prop. 2000/01:22.

juridiska personer med jämförlig inkomstbeskattning samt både andelar och ägande företag som hör hemma inom EES. Under detta avsnitt redogörs för övriga utländska innehav.

När mottagaren av utdelningen är ett utländskt företag, med undantag för sådana hemmahörande inom EES, omfattas det inte av reglerna om skattefrihet. Därmed kan alltså inte ett utländskt företag vilket har ett fast driftsställe i Sverige, och innehar andelar knutna till detta, ta emot skattefri utdelning enligt de svenska reglerna. (Dock kan diskrimineringsbestämmelsen i dubbelbeskattningsavtal säga annorlunda). Det är således endast om mottagaren finns inom EES som utdelningen är skattefri. Att ett utländskt företag med fast driftsställe i Sverige är skattskyldig här anses framgå av 6 kapitlet 7 och 11 §§. Det innebär förutom att utdelningen från andelar kopplade till detta ställe är skattepliktig, att även kapitalvinsten på andelar med koppling hit här det.

Härutöver finns det i 42:22 IL en regel som säger att om en utländsk juridisk person är utsatt för delägarbeskattning i Sverige, så är utdelningen skattefri. Skälen är att de medel som delas ut redan har beskattats en gång hos ägaren.

Något som bör observeras vid utdelning när utländska företag är inblandade är att vissa betalningar och ersättningar, t.ex. royalty eller licensersättning, kan jämföras med utdelning. Detta var fallet i RÅ 1987 not. 269.

3.8 Avyttring till företag i intressegemenskap

När en avyttring med kapitalförlust sker i företag som ingår i intressegemenskap finns särskild reglering, 25:7-11 IL. Bestämmelserna gäller för både juridiska personer som svenska handelsbolag. Vid interna överlåtelser av sådana kapitaltillgångar som ej är näringsbetingade andelar, får förlusten dras av först när tillgången inte längre existerar eller innehas av ett företag inom intressegemenskapen, 25:10. Med intressegemenskap menas i detta fall, enligt definitionen i 25:7 IL, moder- och dotterföretag eller företag som i huvudsak står under gemensam ledning. Det interna förvärvande bolaget övertar det överlåtandes anskaffningsvärden till ett senare avdrag. Och därefter kan det bolag som säljer tillgången till ett utomstående företag utnyttja avdraget. En förlust får inte heller dras av om den uppstår pga. att ersättningen understiger marknadsvärdet utan att det är affärsmässigt motiverat.⁸⁰ Regelverket är till för att förhindra bolag som är organiserade genom flera företag att skapa en förlust genom att sälja till för lågt pris och därigenom skapa ett avdrag inom företaget.

Innan skattefriheten för kapitalvinster och avdragsförbudet för förluster infördes var reglerna för interna avyttringar något annorlunda. Vid kapitalvinster av andelar där innehavet var minst 25 procent av rösterna kunde beskattningen av denna skjutas upp till dess att tillgången inte längre fanns inom koncernen. Företaget var dock tvungen att yrka denna rätt för att få till uppskovet. Vinsten skulle beräknas på vanligt sätt, men uppskov medgavs. Det var alltså inget övertagande av anskaffningsvärden som låg till grund för senare beskattning. På motsvarande sätt fick förluster inte dras av förrän tillgången avyttrades till någon utanför intressegemenskapen. Dessutom gällde samma regler som nu om att förlusten ska ha uppstått genom att sälja till marknadsvärde om inte annat är affärsmässigt motiverat. Det var bl.a. här vid avyttringen till utomstående som begreppet om verklig förlust kom in. Bedömningen av om verklig förlust har förelegat har diskuterats i ett par rättsfall. Men eftersom dessa gäller näringsbetingade

⁸⁰ Begränsning i avdragsrätten gäller också om 37 kapitlet om kvalificerade fusioner och fissioner ska tillämpas.

innehav, där medel tagits ut från dotterbolagen, är de förmodligen numera obsoleta i detta avseende.

3.9 Fastställande av kapitalförlust

Med anledning av att rättsläget är något oklart vid vilken tidpunkt en kapitalförlust, som inte kan utnyttjas fullt ut ett år enligt 48:26 IL, ska fastställas har Riksskatteverket föreslagit att detta bör utredas i samband med den kommande begränsningen i avdrag för fastigheter. Regeringen menar att tolkningen idag borde vara att förlusten ska fastställas vid taxeringen för det år då avyttringen skedde.⁸¹ Det är även detta som gäller sedan skattereformen 1990 om redovisade underskott i inkomstslaget näringsverksamhet.

4 Näringsbetingade andelar

4.1 Allmänt⁸²

Vid 1992 års företagsskatteutredningar kom man fram till den slutsatsen att ett avskaffande av kapitalvinstskatten på näringsbetingade andelar skulle komma att undvika flera problem som existerar vid omstruktureringar inom näringslivet. Denna kapitalvinstskatt, som enligt direktiven är ekonomiskt omotiverad, utgör hinder och en onödig kostnad för omstruktureringar. Det ansågs dock vid denna utredning att det endast skulle vara möjligt med en halverad kapitalvinstskatt för näringsbetingade andelar, och inte ett totalt avskaffande av den.

4.2 Problem kring skattefrihet

Ett slopande av beskattningen av utdelningar och kapitalvinster på näringsbetingade andelar kan medföra andra former av skatteplanering än de som skett innan. En form som kan uppkomma är s.k. ränteavdragsarbitrage.⁸³ Med detta menas att ett svenskt företag som väntas gå med vinst de närmaste åren tar ett större lån. Dessa pengar förs sedan ut från Sverige till ett dotterbolag i ett land med låg eller ingen bolagsskatt. Bolaget i Sverige gör avdrag för ränta på lånet, vilket i sin tur minskar dess vinst och skatt i Sverige. I dotterbolaget i utlandet samlas obeskattade eller lågbeskattade vinster, vilka kan föras över till Sverige genom antingen utdelning eller försäljning av dotterbolaget. Problemet med det förklarade är att avdragsrätten för räntor används för att omvandla en skattepliktig rörelsevinst till skattefri utdelning eller kapitalvinst. Genom det beskrivna förfarandet uppstår en s.k. ”pengamaskin”.⁸⁴ Från vissa håll har det framkommit tveksamheter till om ränteavdragsarbitrage verkligen är marknadsmässigt lönsamt. Men risken finns dock ändå, och skyddsregler mot att kunna föra en pengamaskin måste existera vid ett avskaffande av beskattning för utdelning och kapitalvinst.

⁸¹ Prop. 2002/03:96 s. 95.

⁸² Se vidare Dir. 2002:28.

⁸³ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 58.

⁸⁴ SOU 1998:1 s. 108 f.

En annan situation är att svenska företag för över inkomster till koncernföretag i länder med låg skatt, t.ex. genom oriktig intern prissättning, och därefter tar tillbaka inkomsten till Sverige genom skattefri utdelning eller kapitalvinst.

Genom att kapitalvinsten görs skattefri ökar risken för handel med skalbolag och regelverket för dessa transaktioner måste därför också ändras. Därutöver måste det till kompletterande CFC-lagstiftning med effektiv beskattning av denna typ av bolag. Syftet med CFC-lagstiftning i dessa fall är att det ska vara neutralitet mellan de berörda investeringarna och de som sker inom Sveriges gränser. Även inom CFC-reglerna kommer det att införas ett krav på minst tio procents ägande av kapitalet.⁸⁵ Ett annat motiv är att anpassa dessa regler till utgångspunkterna i EU:s uppförandekod för företagsbeskattning, och då att kapitalvinstreformen ska accepteras av denna.⁸⁶

Ett avskaffande av kapitalvinstbeskattningen på näringsbetingade andelar kan även medföra att produktion av dyra tillgångar inom en koncern läggs in i ett dotterbolag istället för att säljas direkt, s.k. förpackning. Därefter säljs hela dotterbolaget och inte tillgångarna för sig. Härmed får företaget en skattefri kapitalvinst istället för att beskattas för vinsten på tillgångarna. Regeringen såg dock inte förpackning som något större problem och ansåg det inte motiverat att införa regler som motverkade dessa handlingar. Dessutom var regeringens ställning att det skulle vara svårt att få till en effektiv lagstiftning kring problemet.⁸⁷

Slopad kapitalvinstbeskattning kan även tänkas få effekter på organisationen av företagsstruktur på så sätt att fysiska personer som äger ett företag istället ordnar det så att de äger ett holdingbolag som i sin tur äger det rörelsedrivande bolaget. När de sedan vill avyttra den rörelsedrivande verksamheten avyttrar de holdingbolagets andelar i företaget. Holdingbolaget erhåller därmed en skattefri kapitalvinst. Om de fysiska personerna ägt det rörelsedrivande bolaget direkt, hade de varit tvungna att ta upp vinsten till beskattning. Nackdelen med att äga genom ett holdingbolag är att vinsten endast är skattefri så länge som pengarna behålls inom bolaget. När ägarna vill ta ut vinsten till privat användning sker beskattning, (och här finns ju reglerna om klyvning). Om avvecklingen av rörelsen skulle ge en förlust kan de fysiska personerna avyttra sina andelar i holdingbolaget istället och få avdrag för förlusten. Här uppkommer en asymmetri i beskattningen genom att vinst ger en uppskjuten beskattning men en förlust ger direkt avdrag. Detta behöver dock nödvändigtvis inte vara till nackdel pga. att den uppskjutna beskattningen av vinsten får en hårdare beskattning genom tillämpning av klyvningsreglerna.

4.3 Genomgång av de nya reglerna

4.3.1 Näringsbetingad eller ej

4.3.1.1 Allmänt

Vi har nu i Sverige fått förmånliga regler kring avyttring med vinst av näringsbetingade andelar. Reglerna trädde ikraft den 1 juli 2003 genom SFS 2003:224⁸⁸, och finns i 24, 25 och 25 a kapitlet IL. Men de börjar inte tillämpas på utdelning förrän från det

⁸⁵ För en mer utförlig beskrivning av de kommande CFC-reglerna se lagrådsremiss Ändrade regler för CFC-beskattning, 22 maj 2003.

⁸⁶ Bet. 2002/03:SkU14 s. 10.

⁸⁷ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 59.

⁸⁸ Förarbetena till ändringen är Prop. 2002/03:96, Bet. 2002/03:SkU14, SOU 2001:11.

beskattningsår som börjar löpa 1 januari 2004 och för investmentföretag efter 31 december 2003 eller senare.⁸⁹

4.3.1.2 Ägarföretaget

Vilka företag kan då inneha näringsbetingade andelar? Enligt 24 kapitlet 13 § IL ska ägarföretaget vara ett svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening som inte är ett investmentföretag. För det andra kan det vara en svensk stiftelse eller svensk ideell förening som inte omfattas av bestämmelserna om undantag från skattskyldighet i 7 kapitlet IL. Även en svensk sparbank eller ett svenskt ömsesidigt försäkringsföretag kan stå som ägare. Med andra ord är det endast former av svenska juridiska personer som kan ingå i kretsen av ägare. Dessutom innefattas ett utländskt bolag som hör hemma inom EES och som motsvarar något av de svenska bolag som nämnts.⁹⁰ Då det står "motsvarar" i lagtexten behöver det utländska bolaget inte med absolut identitet vara av samma slag som det svenska. Likheten i identiteten kan bedömas från fall till fall.⁹¹ Med ett utländskt bolag avses enligt definitionen i 6:9 IL, "en utländsk juridisk person som beskattas i den stat där den hör hemma, om beskattningen är likartad med den som gäller för svenska aktiebolag".

Bland de uppräknade bolagen finns inte handelsbolag med. Detta innebär att dessa, samt övriga delägarbeskattade företag, inte omfattas av reglerna om skattefrihet.⁹² Att så är fallet framgår även av 24:15 där det står att inkomstbeskattningen av den utländska juridiska personen ska vara jämförlig med sådan för ett svenskt aktiebolag eller ekonomisk förening med samma slags inkomster.⁹³ Förutom de nämnda bolagen omfattas också numera aktieförvaltande företag.

4.3.1.3 Villkoren

Den ägda andelen ska i ägarföretaget klassificeras som en kapitaltillgång för att kunna falla under definitionen av näringsbetingad, 24:14 IL. Dessutom ska något av följdvillkoren vara uppfyllda. Dels säger lagtexten att en andel som inte är marknadsnoterad alltid ska anses uppfylla kraven på en näringsbetingad.⁹⁴ En marknadsnoterad andel kan istället klassificeras som näringsbetingad om röstvillkoret är uppfyllt. Med detta menas att ägarföretaget innehar minst tio procent av rösterna för samtliga andelar i det ägda bolaget. Därutöver kan ett näringsbetingat innehav uppstå genom att det, som det står i lagtexten, "betingas av rörelse som bedrivs av ägarföretaget eller av ett företag som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå det nära", den s.k. utredningsregeln eller betingandevillkoret. Det är alltså inte nödvändigt att det är förhållandena hos det ägande företaget som ska bedömas. Även rörelse hos företag som står ägaren nära kan inräknas.

⁸⁹ Lagrådet ansåg, och regeringen instämde, att det annars fanns risk för att det kunde uppstå oönskade eller oförväntade komplikationer.

⁹⁰ Denna bestämmelse om bolag inom EES kan komma att påverkas av den kommande nya CFC-lagstiftningen. Att ägare som är utländska bolag inom EES även omfattas av reglerna är förknippat med Sveriges internationella åtaganden.

⁹¹ Prop. 2002/03:96 s. 105.

⁹² Handelsbolag omfattas än så länge inte av reglerna om skattefrihet. Regeringen har valt att avvakta en kommande beredning huruvida svenska handelsbolag bör bli skattesubjekt i inkomstskattehänseende. Samma gäller för utländska delägarbeskattade företag. Prop. 2002/03:96 s. 110 ff.

⁹³ Prop. 2002/03:96 s. 105.

⁹⁴ En andel som har varit marknadsnoterad men upphör att vara det genom inlösen, fusion, likvidation eller konkurs ska ändå anses vara marknadsnoterad vid tillämpning av reglerna, 24:14 st. 2.

Enligt Regeringsrätten, i RÅ 2001 ref. 6, är detta uttryck dock inte helt klart. Den anser i enlighet med tidigare doktrin att begreppet, angående aktiebolags del, kanske borde begränsas till moder- och dotterföretag eller företag under i huvudsak gemensam ledning.⁹⁵ Doktrinen anger att det bör kunna krävas att ägarbolaget har ett visst inflytande hos det närstående, och detta krav ska anses uppfyllt vid moder-/dotterföretag samt vid gemensam ledning. I paragrafen sägs det också att en andel i ett privatbostadsföretag aldrig kan vara näringsbetingad.

Gränsen för att komma upp i kravet på tio procents innehav av rösterna ska räknas för varje enskilt företag för sig, dvs. på företagsnivå. Innebörden är att om flera företag inom en koncern äger andelar i samma bolag, de inte får räkna samman sina innehav. Om de skulle ha fått göra detta talar man om en bedömning på koncernnivå.

Vid avgörandet om ett företag når upp till gränsen för innehav ska endast direkta innehav inkluderas. Som nämnts ovan får inte sådana som innehas via andra bolag inräknas. Inte ens innehav via handelsbolag som innehavarbeskattas ska tas med, vilket framgår av RÅ85 1:72. Här var situationen sådan att två aktiebolag ägde lika delar i ett handelsbolag, vilket i sin tur var ensam ägare till ett dotterbolag som var ett rörelsedrivande aktiebolag. Utdelningen från dotterbolaget (det understa aktiebolaget) var inte skattefri hos ägarna till handelsbolaget (dvs. i de bägge översta aktiebolagen), pga. att det mellan aktiebolagen låg ett handelsbolag. Trots att förutsättningarna annars är samma som då ägande sker utan ett mellanliggande delägarbeskattat handelsbolag och innebär skattefrihet, kan skattefri utdelning inte tillämpas då utdelning mottas av ett handelsbolag.⁹⁶

Om det uppstår en sådan situation att ett företag äger såväl onoterade som noterade andelar i ett företag, är det tillåtet att slå samman rösterna för de noterade med de onoterade. T.ex. om de onoterade andelarna utgör fem procent av rösterna, är det tillräckligt att de noterade andelarna utgör minst fem procent för att även dessa ska klassificeras som näringsbetingade. I ett sådant här fall behöver alltså inte de noterade ensamt uppgå till de tio procenten. Värt att beakta är dock om de onoterade andelarna säljs men de noterade behålls, finns inte längre underlaget kvar för att räkna samman innehavet och statusen av näringsbetingat innehav för de noterade kan komma att upphöra. Eventuellt kan utredningsregeln bli aktuell att tillämpa i dessa fall om innehavet betingats av rörelse.⁹⁷

Kravet i utredningsregeln är att innehavet betingats av ”rörelse”. Definitionen av ”rörelse” finns i 2:24 IL, och med detta menas en näringsverksamhet som inte enbart består av kontanta medel, värdepapper eller liknande tillgångar. Vad som innebär ”betingats av rörelse” kan vara svårtolkat och hur stor andel ett företag ska inneha enligt utredningsregeln varierar från fall till fall. Bedömningen kan bero på t.ex. hur stort sambandet är mellan de olika rörelserna. Vid litet samband kan det krävas något högre andel i bolaget, medan vid ett stort samband det kanske inte behövs så stort innehav för att utgöra näringsbetingat enligt utredningsregeln. Hänsyn kan bl.a. tas till i vilket syfte det ägande bolaget startades.⁹⁸ T.ex. om det bildas med syftet att äga aktier i ett visst bolag. Men ett andelsförvärv enbart för att få inflytande i ett annat företags förvaltning är inte tillräckligt för att samband ska anses föreligga. De andelar som främst borde

⁹⁵ Regeringsrätten hänvisar här till Grosskopf och K G A Sandström.

⁹⁶ Se även Wiman, Beskattnings av företagsgrupper, s. 56. I fallet var både Mellankommunala skatterätten och Kammarrätten av den åsikten att det hos de bägge aktiebolagen faktiskt förelåg skattefri utdelning.

⁹⁷ Se även under rubrik 4.3.1.7 för situation då grunden för näringsbetingat innehav kan övergå till utredningsregeln.

⁹⁸ Se RÅ 2001 ref. 6.

omfattas av det sistnämnda, menar Grosskopf, är börsnoterade aktier.⁹⁹ I RÅ 1970 ref. 52 var ett rederis innehav på åtta procent i ett hotell näringsbetingat enligt utredningsregeln. I RÅ 1979 Aa 122 var det tillräckligt med en så liten andel som knappt en procent, och även i RÅ 1977 ref. 49 var ett innehav på ca en procent tillräckligt. Ytterligare ett mål där innehavet var en procent och det förelåg skattefri utdelning är RÅ 1968 Fi 2036. I dessa rättsfall var det fråga om en viss integration eller samband mellan det ägande bolaget och det ägda. Kravet på integration ska dock ställas på en låg nivå, och kan innebära att det ena bolaget utför tjänster åt det andra eller att de utbyter produkter. Wiman skriver att det dessutom krävs avtal eller något liknande mellan parterna, och att det inte enbart av den grunden att bolagen är i samma bransch som skattefrihet kan uppstå.¹⁰⁰

I vissa av de nämnda rättsfallen ansåg Regeringsrätten att det, förutom kravet på samband, kunde ställas ett visst krav på inflytande i det ägda bolaget. Men det var endast ett lågt ställt krav. Däremot i andra rättsfall kan det tolkas som att domstolen ansåg kravet på inflytande av mindre betydelse och istället gått på sambandet mellan de bägge bolagen. Grosskopf ger som stöd för denna sistnämnda tolkning målen MRN (Meddelanden från Riksskattenämnden) 1961 nr 4:7a och MRN 1962 nr 3:8.¹⁰¹ Angående sambandet mellan bolagen, är det skattesubjektet (dvs. ägarföretaget) som ska göra sannolikt att det existerar ett sådant mellan bolagen. Det är med andra ord ett relativt lågt ställt beviskrav.

Med uttrycket i lagtexten att ”innehavet av andelen betingas av rörelse” menas att det inte är tillräckligt med att den införskaffas för rörelsens ändamål. Andelen måste fortlöpande under själva innehavet även vara betingad av rörelse.¹⁰² Skulle detta betingande komma att upphöra under innehavet, t.ex. pga. att det ena bolaget ändrar inriktningen på sin verksamhet, kan klassificeringen näringsbetingad gå förlorad. När regeln infördes krävdes endast att andelarna införskaffades för rörelsens ändamål, men detta är alltså inte fallet längre. Den praktiska betydelsen är att ett innehav av andelar som från början inte är näringsbetingade, kan komma att få sådan klassificering om inriktning på verksamheten skulle ändras så det uppstår ett samband. Detta anser Grosskopf stämma överens med den, inom skatterätten, grundläggande neutralitetsprincipen eftersom det inte endast är en given tidpunkt som är avgörande utan en mängd tidpunkter.¹⁰³ Andelar som anskaffas med syfte att det i framtiden ska uppstå affärsrelationer eller samband mellan verksamheterna är inte tillräckligt för att de ska omfattas av utredningsregeln.¹⁰⁴ Det skulle medföra en alltför vid tolkning av bestämmelserna.

Även på senare tid har utredningsregeln varit uppe till bedömning i Regeringsrätten, och fallet var då RÅ 2001 ref. 6. Här ägde en stiftelse mindre än en procent av rösterna i en bank. Rättsfallet belyser vad som tidigare nämnts i förarbeten om att det inte ska ställas för hårda krav på den skattskyldiges bevisning, men att bevisbördan ändå åvilar den skattskyldige. Och att näringsbetingat innehav via utredningsregeln, vilket därmed innebär skattefrihet, kan vara uppfyllt trots att det föreligger tveksamheter

⁹⁹ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattning, s. 30.

¹⁰⁰ Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 58.

¹⁰¹ Betydelsen av dessa rättsfall kanske är något mindre nu då andelen på innehavet hos företagen i målen var ca 8 procent respektive 12 procent. Men slutsatsen är att det var sambandet som var det viktiga i dessa rättsfall.

¹⁰² Se Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 57 och Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattning, s. 29.

¹⁰³ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattning, s. 30.

¹⁰⁴ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattning, s. 33.

angående sambandet med ägarföretagets rörelse.¹⁰⁵ Att så är fallet har även diskuterats tidigare i doktrin. Bl.a. nämns som exempel på dessa fall av tveksamheter innehav av andelar i företag som bedriver allmännyttig verksamhet.¹⁰⁶ Stiftelsen, i det nämnda målet, erhöll inte någon skattefrihet för utdelningen i målet eftersom det inte ansågs bedriva rörelse (eller som begreppet var då ”egentlig näringsverksamhet”), och inte heller hade någon närstående som bedrev det. Riksskatteverket och Skatterättsnämnden ansåg dock att för en stiftelse, ska kravet upprätthållas att den bedriver rörelse i egen regi för att kunna kvalificera sig för skattefrihet, men Skatterättsnämnden med den reservationen att det får anses godtagbart att det sker indirekt.

Ett annat, nyligen avgjort, mål är RÅ 2003 not. 58. Här ägde ett kommunalt energibolag (aktiebolag) andelar motsvarande 0,21 procent av rösterna i ett aktiebolag som bedrev grossistförsäljning av elprodukter. Utdelningen ansågs vara skattefri, under bolagets avveckling, genom att innehavet var näringsbetingat enligt utredningsregeln. Situationen var sådan att verksamheten i grossistbolaget hade varit under avveckling i cirka två år, och någon ny verksamhet hade inte påbörjats. Vinsten, som utdelningen avsåg, hade uppstått tidigare år. Det som bedömningen i fallet avsåg mer precist var om andelarna kunde vara näringsbetingade under denna avveckling. Att de tidigare var sådana andelar var klart. Som nämndes ansågs de näringsbetingade även under avvecklingen.

Om ett företag är dotterbolag men det inte ägs med minst tio procent av rösterna, är det för ägarföretaget utredningsregeln som får tillämpas vid innehav som är marknadsnoterade, för att detta ska kunna klassificeras som näringsbetingat. Enligt aktiebolagslagen kan ett koncernförhållande uppstå i några olika situationer. Det första kravet är att moderföretaget äger minst 50 procent av rösterna, och här uppstår inga problem. Men ett koncernförhållande kan också föreligga genom avtal mellan bolag. Om då innehavet inte uppgår till tio procent om det är noterade andelar är det utredningsregeln som avgör om innehavet är näringsbetingat, trots att företaget är ett dotterbolag. Är det ett onoterat bolag är det heller inga problem eftersom dessa alltid är näringsbetingade.

4.3.1.4 Begränsning för värdepappersförvaltande företag

Det har nämnts i uppsatsen att definitionen och betydelsen av förvaltningsföretag försvinner genom ikraftträdandet av SFS 2003:224, (de nya reglerna om skattefrihet på näringsbetingat innehav).¹⁰⁷ Det finns dock ett undantag. Ett företag som förvaltar värdepapper får inte tillämpa utredningsregeln, med anledning av att det är svårt att avgöra om marknadsnoterade innehav på mindre än tio procent i ett bolag är betingat av rörelsen eller om det utgör en kapitalplacering. Detta hänger samman med begreppet ”rörelse”, vilket utreddes i RÅ 2001 ref. 6. Slutsatsen där blev att ”rörelse” är mindre omfattande än ”näringsverksamhet”, och att förvaltning av värdepapper inte utgör rörelse. Utredningsregeln med rekvisitet ”betingats av rörelse” är därmed inte tillämplig på värdepappersförvaltande företag.¹⁰⁸ Ett värdepappersförvaltande företag kan inte heller längre skattefritt ta emot utdelning från kapitalplaceringar i den utsträckning som dessa vidareutdelas. Denna regel omfattar nu endast investmentföretag.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Rättsfallet och förarbetena diskuteras även i Wiman, Beskattning av företagsgrupper, s. 57.

¹⁰⁶ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattnings, s. 30.

¹⁰⁷ Se under rubrik 3.1.

¹⁰⁸ Utöver slutsatsen i rättsfallet diskuteras ämnet i prop. 2002/03:96 s. 99.

¹⁰⁹ Bestämmelsen för förvaltningsföretag fanns tidigare i 24:13 men har nu upphört.

4.3.1.5 Utländska andelar¹¹⁰

Under tidsperioden från det att reglerna om skattefrihet trädde ikraft och fram till årsskiftet 2003/2004 gäller att, om den ägda andelen är i en utländsk juridisk person, ska inkomstbeskattningen för denna vara jämförlig med beskattningen av ett svenskt aktiebolag eller ekonomisk förening som har motsvarande inkomster, för att kunna vara näringsbetingad (24:15 IL) och därmed skattebefriad. Motivet till detta krav är att reglerna i 24 kapitlet syftar till att undanröja kedjebeskattnings. Men om då den utländska juridiska personen har en mycket lägre skatt, existerar ju inte samma kedjebeskattnings som för motsvarande svenska bolag. Ett annat motiv är att om inte kravet på jämförlig beskattning finns, är det stor risk att den svenska skattebasen urholkas.¹¹¹ En jämförlig inkomstbeskattnings kan enligt motiven sägas vara ca 15 procent.¹¹²

Sedan nämns det vissa situationer där kravet på jämförlig beskattning alltid ska anses uppfyllt. Det är om ett skatteavtal finns mellan Sverige och det andra landet och det inte är begränsat till att endast omfatta vissa inkomsten. Samtidigt ska inkomsterna hos den juridiska personen ha uppstått i Sverige eller annat avtalsland genom näringsverksamhet och inkomsten ska beskattas med en skatt som normalt tillämpas på dessa. Har en del av inkomsterna uppstått i andra länder än de som avtal finns emellan, kan man bortse från denna del om den endast är obetydlig.

Efter den 1 januari 2004 (genom SFS 2003:1086) är kravet på jämförlig beskattning av utländska juridiska borttaget. Istället kompletteras reglerna om skattefrihet av de nyinförda CFC-reglerna.¹¹³

Är det ägda företaget hemmahörande inom EES, är definitionen av näringsbetingad något vidare, vilket anges i 24:16 IL. Skälen för att det är så hänger samman med att alla hinder som motverkar fria kapitalrörelser inom EU ska undanröjas och att internationella etableringar ska underlättas. Samtidigt är det här viktigt att det finns regler som effektivt skyddar den svenska skattebasen. Det sker bl.a. genom CFC-reglerna. Angående villkoren för dessa företag så gäller att för det första ska de grundläggande kraven i 24:13-15 vara uppfyllda. Men därutöver gäller att även om innehavet är minst tio procent av *kapitalet* i bolaget och andelarna utgör *lagertillgångar* kan innehavet i ett företag inom EES utgöra ett näringsbetingat innehav.¹¹⁴ Således en stor skillnad mot kraven för svenska företag där kraven gällde andel av rösterna samt kapitaltillgångar. Är den utländska andelen lagertillgång hos ägaren medför det att utdelningen blir skattefri. Det bör dock observeras att vinsten vid försäljning av en näringsbetingad utländsk andel som utgör lagertillgång inte blir skattefri. Detta eftersom vinsten från en försäljning av en sådan tillgång inte utgör en kapitalvinst utan en rörelseintäkt. Härmed omfattas inte de utländska lagertillgångarna av skattefri kapitalvinst och förbud mot avdrag på kapitalförlust på näringsbetingade andelar.¹¹⁵

En utländsk näringsbetingad andel ska innebära skattefrihet i samma utsträckning som en svensk näringsbetingad andel. Dock finns vissa begränsningar att finna i CFC-reglerna.

¹¹⁰ Se även under rubrik 4.4.

¹¹¹ Prop. 2002/03:96 s. 104.

¹¹² Wiman, Beskattnings av företagsgrupper, s. 62. Se även Dir. 1998:74 om hur beskattningsunderlaget ska beräknas.

¹¹³ I denna uppsats utelämnas CFC-reglerna, men numera är kravet bl.a. att de utländska inkomsterna ska vara lågbeskattade för att tillämpning av CFC-regler ska ske.

¹¹⁴ Dessa bestämmelser grundas på rådets direktiv 90/435/EEG (moder- dotterbolagsdirektivet).

¹¹⁵ Prop. 2002/03:96 s. 106.

4.3.1.6 Utdelning

Är andelen näringsbetingad enligt något av villkoren, kan ägarbolaget skattefritt ta emot utdelning. Som nämnts tidigare finns det vissa situationer, för att förhindra kringgåenden av reglerna, då utdelning ändå ska tas upp.¹¹⁶ Om andelen upphör att vara näringsbetingad inom ett år från att den blev det eller avyttras inom denna tid, ska mottagen utdelning från den perioden tas upp till beskattning (24:20 IL). Utdelningen ska tas upp samma år som händelsen inträffade som medförde upphörandet av statusen näringsbetingad. Andelen anses alltså som näringsbetingad redan första året och utdelningen kan redan då tas emot skattefritt, men om andelen säljs inom detta år måste då utdelningen tas upp till beskattning. I 21 § i samma kapitel anges hur tidsperioden ska beräknad vid tillämpning av 20 §. Tiden löper från det att andelen tillträds till dess att den frånträds.¹¹⁷ När andelar i ett marknadsnoterat bolag förvärvas vid flera tidpunkter och det första inte uppgår till minst tio procent av rösterna, räknas tiden från det förvärv som medför att gränsen uppnås. Eller om andelen är näringsbetingad pga. avtal och då utredningsvillkoret, från det att avtalet ingicks.

Om händelsen inträffar att ett företag förvärvar andelar i ett annat vid olika tidpunkter ska senare förvärv anses avyttrade innan tidigare förvärv (24:22 IL). Undantaget är om ytterligare förvärv sker genom emission. I sådana fall ska de anses förvärvade samtidigt som det förvärvet skedde som de grundar sig på.

4.3.1.7 Förändrade situationer

Vid fallet att en näringsbetingad andel upphör att vara sådan måste ett anskaffningsvärde beräknas för att ligga till grund för en senare beskattning. Eftersom endast marknadsnoterade aktier kan vara icke näringsbetingade har man valt som grund marknadsvärdet på andelen vid tidpunkten då upphörandet sker, 25:6 IL. Det är värdet vid denna tidpunkt som därmed blir anskaffningsvärdet på aktien. Värdeförändringen fram till dess att andelen upphör att vara näringsbetingad ska inte tas upp till beskattning, dvs. en vinst är skattefri och en förlust får därmed inte dras av. Således är det endast den värdeförändring som sker efter att andelen byter karaktär som kommer att påverka resultatet i framtiden. I doktrin har angivits att en utdelning kan vara skattefri även året efter det att andelarna upphört att vara näringsbetingade, eller till och med så långt som två till tre år efter för sådana som uppfyllt utredningsregeln men där sambandet upphört.¹¹⁸ Skälet är att utdelningen året efter hänförs till året innan då de var näringsbetingade. Samma förutsättning gäller för att skattefritt kunna ta emot utdelning i upp till tre år efter sambandet gått förlorat, dvs. att vinstmedlen avser tiden då andelen hade samband med den egna rörelsen. Angående börsnoterade andelar kan det vara svårt att hänföra de utdelade medlen till ett visst inkomstår hos det utdelande bolaget, och därför bör enligt tidigare doktrin utdelningen endast vara skattefri till och med året efter.

Om en onoterad andel – dessa är alltid näringsbetingade – där innehavet inte uppgår till minst tio procent av rösterna blir marknadsnoterad, kan statusen av näringsbetingat

¹¹⁶ Situationerna är utdelning från förbjudna andelar i investmentföretag eller från skalbolag.

¹¹⁷ Pantsättning räknas inte som något frånträdande av andelen. Däremot innebär s.k. blankning att andelarna frånträds, eftersom utlånanen civilrättsligt inte längre utgör ägare och inte kan utöva inflytande. Även uppskovsgrundande andelsbyten enligt 49 kapitlet IL bryter tiden, pga. att detta utgör en avyttring. Konkurs, likvidation och inlösen räknas som avyttringar och regleras inte särskilt i dessa bestämmelser. Prop. 2002/03:96 s. 81 f.

¹¹⁸ Wiman skriver att detta nämnts i tidigare doktrin, Beskattning av företagsgrupper, s. 58. Se även Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattnings, s. 41 f.

innehav komma att upphöra. Utredningsregeln blir i dessa fall aktuell att hänvisa till. Är regeln tillämplig, som den förmodligen är i de flesta fall¹¹⁹, fortsätter innehavet att vara näringsbetingat. Men om utredningsregeln inte uppfylls upphör därmed det näringsbetingade innehavet och det övergår till att bli en kapitalplacering, och därmed ska ett anskaffningsvärde beräknas för andelarna. Även om övergången till att bli marknadsnoterad inte förändrar företagets syfte med innehavet, anses likviditeten för dem öka och därmed sannolikheten att de ska utnyttjas till spekulation.

Vid situationen där en kapitalplaceringsandel övergår till att bli en näringsbetingad diskuterades en del olika förslag. Det som gäller är dock att någon beskattning inte behövs.¹²⁰ En kapitalvinst ska inte tas upp och en förlust får inte dras av. Värdeförändringen på kapitalplaceringen påverkar därmed inte resultatet vid övergången till näringsbetingad andel.

Det kan inträffa att en marknadsnoterad andel upphör att vara sådan genom förfarande om tvångsinlösen eller annan inlösen, fusion, likvidation eller konkurs. Är detta fallet för en kapitalplacering ska den *inte* därmed anses vara en näringsbetingad, utan den behåller sin status av kapitalplacering.

4.3.1.8 Kapitalvinst/kapitalförlust

När man först konstaterat om andelen är näringsbetingad, är det därefter dags att se om villkoren i 25 a kapitlet är uppfyllda för att skattefrihet på kapitalvinst ska inträda. 5 § säger att en kapitalvinst på onoterade (näringsbetingade) andelar inte ska tas upp till beskattning om inte kringgåenderegeln om skalbolag i 9 § är tillämplig. För marknadsnoterade näringsbetingade andelar måste även krav på viss innehavstid vara uppfyllt för att vinsten ska bli skattefri.

Denna innehavstid, som räknas från tillträdesdagen till frånträdet, innebär att andelarna ska ha ägts under en sammanhängande period av ett år, samt att de måste ha varit näringsbetingade under hela denna tidsperiod. Om andelarna anskaffas vid flera olika tillfällen och innehavet inte uppgår till tio procent genom det första förvärvet, räknas innehavstiden för näringsbetingat innehav från tidpunkten då förvärv sker som medför att tröskeln på tio procent uppnås. Innan tioprocentsgränsen är uppnådd utgör ju innehavet kapitalplacering och då får innehavstid inte räknas. Eller om tillträdet sker genom avtal, från det att avtalet ingicks även om tillträdet sker först senare. Om tillträdet skedde genom emission räknas tiden från det att de grundläggande andelarna tillträdde. Dessa regler om tillträde är samma som de i 24 kapitlet 21-22 §§. Vid ett uppskovsgrundande andelsbyte får innehavstiden inte flyttas över till de nya andelarna. Tiden för de nya andelarna börjar löpa när andelsbytet sker.¹²¹ Vid fusioner och fissioner enligt 37 kapitlet IL får innehavstiden flyttas över till det övertagande bolaget.¹²² Kravet på innehavstid finns i 25 a kapitlet 6 § för marknadsnoterade andelar och i 7 § för marknadsnoterade aktiebaserade delägarätter. Eftersom kravet på innehavstid finns är följden att det även måste finnas reglering om i vilket turordning andelar ska anses anskaffade vid förvärv vid olika tidpunkter. Dessa bestämmelser tas upp i 8 §. Andelar som är förvärvade senare ska anses avyttrade först, dvs. sist in först ut.

Kapitalförlust på en onoterad andel kan aldrig dras av eftersom dessa alltid är näringsbetingade. Men en kapitalförlust på en marknadsnoterad andel som kommer att

¹¹⁹ Prop. 2002/03:96 s. 80.

¹²⁰ Prop. 2002/03:96 s. 97.

¹²¹ Prop. 2002/03:96 s. 144.

¹²² Prop. 2002/03:96 s. 147.

bli näringsbetingad när den innehafts i ett år, men som avyttras innan detta år gått ut, kan dras av enligt reglerna i fällan i 48 kapitlet 26 §.¹²³ Angående kapitalvinst/-förlust behandlas andelen som en kapitalplacering (portföljandel) innan kravet på innehavstid uppfyllts, och man bortser alltså från att den skulle bli näringsbetingad.¹²⁴

En förlust som uppstår när avyttringen sker till ett företag inom en intressegrupp (intressegemenskap) får ej heller dras av, 25:8 p. 1. Detta gäller även om en marknadsnoterad andel säljs till ett intresseföretag inom ett år från det att den förvärvats.¹²⁵

4.3.1.9 Aktiebaserade delägarrätter¹²⁶

De finansiella instrument som omfattas av begreppet ”aktiebaserade delägarrätter” är en rätt på grund av teckning av aktier, en teckningsrätt, en delrätt eller en option avseende rätt för innehavaren att avyttra aktier, om innehavet av rätten grundas på innehav av aktier i det företag som rätten hänför sig till. Sälj- och inlösenrätter omfattas också i de fall de har anskaffats på grund av redan innehavda aktier. I övriga fall omfattas de inte av dessa regler.

En aktiebaserad delägarrätt kan även den bli näringsbetingad om ägaren samtidigt har näringsbetingade andelar i det företag som rätten är kopplad till. I dessa fall omfattas delägarrätten av samma regelverk som gäller för ”vanliga” näringsbetingade andelar.

För att kapitalvinsten från en näringsbetingad aktiebaserad delägarrätt inte ska beskattas krävs att den har en innehavstid på ett år innan avyttringen eller att de andelar som rätten grundas på har en innehavstid på ett år vid samma tidpunkt.

Skälen att även dessa delägarrätter omfattas av den införda skattefriheten är inte i sig, att som för ”vanliga” andelar, minska kedjebeskattnings effekter och underlätta omstruktureringar inom företagssektorn. Det är istället att dessa instrument är så starkt kopplade till dem som de grundar sig på att det får anses naturligt att även delägarrätterna ska omfattas av samma reglering.

4.3.2 Övergångsregler¹²⁷

Den 1 juli 2002 trädde regler ikraft som begränsade avdragsrätten för kapitalförluster på delägarrätter och andelar i svenska handelsbolag.¹²⁸ Reglerna för svenska andelar tillämpas från den 7 december 2001 och för utländska delägarbeskattade företag från den 16 april 2002. Innebörden är att en kapitalförlust på en delägarrätt endast får dras av mot en kapitalvinst på en sådan. Om förlusten inte kan dras av samma år som den uppkom får den sparas till nästföljande år. Denna begränsning i avdragsrätten gällde även för näringsbetingade andelar, som till skillnad mot innan kunde dras av fullt ut mot bolagets övriga inkomster.

Problemet är nu hur man gör med sparade kapitalförluster, när man samtidigt har de nya reglerna om förbud mot avdrag på näringsbetingat innehav. Den valda lösningen är

¹²³ Prop. 2002/03:96 s. 91.

¹²⁴ Jämför dock utdelningen som behandlas som om den kommer från en näringsbetingad andel redan innan den ettåriga innehavstiden är gånge, men som tas upp till beskattning vid senare tillfälle om avyttring sker inom ett år.

¹²⁵ Prop. 2002/03:96 s. 91.

¹²⁶ Prop. 2002/03:96 s. 106 ff.

¹²⁷ Prop. 2002/03:96 s. 91 ff.

¹²⁸ SFS 2002:540 och dess förarbeten är prop. 2001/02:140, bet. 2001/02:SKU25 och rskr. 2001/02:274.

att förluster på näringsbetingat innehav får dras av om den uppkommit under perioden 7 december 2001 fram till 30 juni 2003. Dessa förluster får dras av enligt reglerna i fällan, 48:26-27, så som de ser ut enligt SFS 2002:540. Sparade förluster, vilka ännu inte kunnat utnyttjas, som skjutits upp enligt bestämmelsen i 25:30 IL pga. avyttring inom intressegemenskap, ska få dras av utan tidsbegränsning. Samma övergångsregler gäller även för handelsbolag och delägarbeskattade utländska juridiska personer.

I ett tillägg till övergångsbestämmelserna skriver regeringen att förlust på näringsbetingade andelar som inträffat före den 1 december 2002 ska få dras av fullt ut mot bolagets övriga inkomster, på samma sätt som var aktuellt innan 7 december 2001. Denna framflyttning av avdragsbegränsning ska inte gälla för sådana kapitalförluster som uppstår genom att förvärv sker mot ersättning i form av andelar i det företag som redovisar kapitalförlusten på de förvärvade delägarätterna, dvs. när företagsförvärv finansieras med betalning av andelar i det köpande företaget. Denna förlängning av perioden då förluster kan dras av avser endast ”verkliga” förluster.¹²⁹

Eftersom det blir mindre fördelaktigt att äga andelar genom ett förvaltningsföretag, kommer dessa företag att få avyttra sina innehav till sina ägare, om dessa är fysiska personer, till skattemässiga värden. Detta ska få ske fram till 2004 års slut. Uttagsbeskattning ska inte heller ske om förvaltningsföretaget är ett fåmansföretag, och delägaren är utsatt för klyvningsreglerna i 57 kapitlet IL. Anskaffningsvärdet för de utdelade andelarna blir då summan av det skattemässiga värdet hos utdelaren och beloppet som delägaren tar upp i inkomstslaget tjänst.¹³⁰

4.4 Konsekvenser för vissa övriga regler¹³¹

Bestämmelsen om skattefri utdelning av andelar enligt Lex ASEA regleras i 22:10, 42:16 och 48:8 IL. Betydelsen av 22:10 kommer genom skattefriheten på näringsbetingat innehav att bli i stort sett överflödigt. Men den kommer ändå att behållas för de fall där kravet på innehavstid inte uppgår till ett år. För övrigt påverkas inte regelverket om Lex ASEA.

Bestämmelserna om underprisöverlåtelse påverkas så att dessa inte ska tillämpas i vissa fall. Det är när reglerna i 25 a kapitlet ska tillämpas istället och då fallen när en kapitalvinst inte ska tas upp vid avyttring eller att kapitalvinsten skall tas upp pga. att skalbolagsregeln ska tillämpas.¹³² Detta kan även utläsas från den införda ändringen i 23 kapitlets 2 §.

De tidigare reglerna om verksamhetsavyttringar, i 38 kapitlet IL, kommer inte att påverkas av reglerna om skattefrihet på kapitalvinst på näringsbetingade andelar. Möjligen kan skattefriheten vid verksamhetsavyttringar utnyttjas på så sätt att marknadsnoterade näringsbetingade andelar som inte innehafts i ett år läggs in i ett företag (som innehafts i ett år), vilket sedan säljs. Vid dessa situationer borde dock lagen (1995:575) om skatteflykt vara tillämplig.¹³³

Innestående belopp som skjutits upp från beskattning pga. uppskovsgrundande andelsbyten, i 49 kapitlet IL, ska inte tas upp till beskattning vid avyttring av dessa andelar om beskattning inte skulle ha skett enligt 25 a kapitlet IL. Detta gäller både för

¹²⁹ RSV-Nytt nr 12/03.

¹³⁰ Prop. 2002/03:96 s. 100 f.

¹³¹ Prop. 2002/03:96 s. 147 ff.

¹³² Eventuell ytterligare påverkan på regelverket om underprisöverlåtelse avvaktas i väntan på 2002 års Företagsskatteutredning. Regeringen anser att detta område behöver analyseras mer innan ställning kan tas. Prop. 2002/03:96 s. 150.

¹³³ Prop. 2002/03:96 s. 146.

uppskov som uppstått före som efter ikraftträdande av de nya reglerna om skattefrihet, och även om det handlar om kapitalplaceringsandelar.¹³⁴

Ett utländskt bolag som äger näringsbetingade andelar i Sverige ska inte betala kupongskatt om det utländska bolaget motsvarar ett svenskt sådant som skattefritt kan ta emot utdelning från sådana andelar. Samtidigt som skattefriheten för näringsbetingade andelar införs – med den tio procentiga gränsen – ska även innehavskravet i kupongskattelagen (1970:624) 4 § st. 6 ändras från 25 procent till 10.¹³⁵ Utöver detta ska kupongskatt inte tas ut på onoterade andelar. Ändringarna sker i enlighet med vad som enligt svenska interna regler utgör näringsbetingat innehav. Utredningsregeln kan, delvis pga. administrativa orsaker, inte användas vid kupongskatt. Dessutom måste det ettåriga kravet på innehavstid vara uppfyllt för att inte kupongskatt ska tas ut. Här finns dock en viss skillnad jämfört med kravet på innehavstid i inkomstskattelagen. Enligt den sista betraktas utdelningen som den kommer från en näringsbetingad andel redan innan den innehafts ett år och är därmed skattefri vid utdelningstidpunkten. Men enligt kupongskattelagen ska andelen ha varit ägd i ett år innan den betraktas som fri från kupongskatt. Sker utdelning första året är den alltså inte fri från skatt enligt denna lag.

Bestämmelserna i 6 kapitlet 9-10 §§ IL ska finnas kvar till dess att ny CFC-lagstiftning kommer.

4.5 Varför inte handelsbolag omfattas av skattefrihet

Den första anledningen till att inte handelsbolag omfattas av de införda reglerna kring skattefrihet är att det ansågs lämpligt att avvakta en utredning huruvida handelsbolag bör bli skattesubjekt eller inte.

Flera av remissinstanserna¹³⁶ under utredningen framförde åsikter om att även dessa bolag skulle omfattas av skattefrihet. De ansåg att eftersom flera företag inom riskkapitalområdet bedrivs som kommanditbolag, det kommer påverka denna bransch i negativ riktning.

Från utredarens sida motiverades begränsningen i att ett utvidgande till att omfatta handelsbolag ställer en del följdvillkor. Som att ett handelsbolag som ska kunna inneha näringsbetingade andelar även ska utgöra näringsbetingat innehav hos ägaren till detta bolag. Och hur ska då ett näringsbetingat innehav i ett handelsbolag uppkomma. Jämförelse görs med röstvillkoret i aktiebolag, och vad som motsvarar detta i handelsbolag. Handelsbolaget är ju uppbyggt kring avtalet mellan delägarna. Dessutom skulle det antagligen också kräva bestämmelser som förhindrar att regelverket i 40 kapitlet IL, om underskott hos företag efter ägarförändringar, kringgås.

Regeringen är dock inte avvisande till en förändring kring dessa bestämmelser. Den anser att med hänsyn till neutralitet det borde vara samma regler för handelsbolag som för aktiebolag och övriga juridiska personer.

¹³⁴ Prop. 2002/03:96 s. 142 f.

¹³⁵ En del dubbelbeskattningsavtal innehåller redan innan ikraftträdandet av reglerna om skattefrihet en gräns på tio procent för att kupongskatt inte ska tas ut.

¹³⁶ Prop. 2002/03:96 s. 111.

5 Kompletterande lagstiftning

5.1 Skalbolag¹³⁷

För att skattefriheten på vinst vid näringsbetingade andelar inte ska kunna utnyttjas i otillbörligt syfte har det införts regler om handel med skalbolag inom bolagssektorn. Samma problem har funnits sedan länge när det är fysiska personer som avyttrar skalbolag, och här infördes nya regler år 2002.¹³⁸ Och nu uppstår alltså liknande problem inom bolagssektorn. Med de kunskaper från verkligheten av fysiska personers handel med skalbolag anses det nödvändigt med liknande skydd för bolagssektorn. Därför införs dessa regler om skalbolag, med förebild från reglerna kring fysiska personers skalbolag, samt de kommande kompletterande CFC-reglerna.

Kapitalvinst vid försäljning av en andel i ett skalbolag är inte skattefri enligt 25 a:9 IL, utan ska tas upp till beskattning det år som avyttringen sker. Dock finns vissa undantag då skalbolagsbestämmelsen inte ska tillämpas. Det är om någon andel eller aktiebaserad delägar rätt i bolaget är marknadsnoterad, eller att andelen anses avyttrad genom bestämmelserna om likvidation i 44:7 st. 1 eller konkurs i 44:8 st. 1 p. 1-2.

Det finns även viss begränsning i tillämpning av skalbolagsregeln om det handlar om en utländsk juridisk person. Skalbolagsbeskattning ska endast ske om den juridiska personen är skattskyldig här i Sverige vid tidpunkten då avyttring sker eller att den äger, direkt eller indirekt, någon andel eller aktiebaserad delägar rätt i svenskt noterat aktiebolag, svensk ekonomisk förening eller i någon annan utländsk juridisk person som varit skattskyldig i Sverige under samma tid och som motsvarar de nämnda bolagen.

Skalbolagsbeskattning ska inte heller ske för det ägande företaget om det ägda gör skalbolagsdeklaration, använder sig av särskilt bokslut eller ställt säkerhet enligt skattebetalningslagen. Sådan beskattning blir dessutom inte aktuell, såvida det inte föreligger särskilda omständigheter, om inte något annat företag erhåller det väsentliga inflytandet genom avyttringen. Därutöver kan det ske en individuell prövning av omständigheterna i fallet om skalbolag inte ska tillämpas, men detta måste ske på begäran av den skattskyldige.

Om det blir aktuellt med skalbolagsbeskattning (eller beskattning pga. att återköpsregeln i 25 a:18 är tillämplig), ska hela ersättningsbeloppet tas upp. Detta kan endast bli fallet om innehavet är näringsbetingat.

5.2 Övrig kompletterande lagstiftning

Som komplement till reglerna om förbud mot avdrag på kapitalförluster på näringsbetingat innehav har det införts förbud mot avdrag på vissa övriga kapitalförluster. Detta är till för att förhindra kringgåenden av avdragsförbudet.

De kapitalförluster som inte får dras av är om den avser fordran på företag i intressegemenskap med det avyttrade företaget, rätt till andel i vinst hos samma företag, rätt till bestämt pris köpa andel eller tillgångar i samma samt förlust på tillgång där den underliggande tillgången är ett näringsbetingat innehav, 25 a:19 IL. För övrig kompletterande reglering se 25 a kapitlet 20-25 §§.

¹³⁷ Som nämnts tidigare är, något förenklat, ett skalbolag ett där de likvida tillgångarna i företaget överstiger hälften av ersättningen vid försäljningen. Definitionen finns i 25 a kapitlet 9 § och beskrivningen av uttrycken i 14-17 §§. För beskrivning av vilka tillgångar som ska räknas med i bedömningen se 25 a:14-16 IL samt prop. 2002/03:96 s. 116 ff.

¹³⁸ Prop. 2001/02:165, 2001/02:SkU23, rskr. 2001/02:265 och SFS 2002:536.

6 Motiv kring lagförändringen

6.1 Motiv till ändrad definition av näringsbetingad andel

6.1.1 Onoterade andelar

Redan vid 1960 års bolagsskattesakkunnigas PM framfördes synpunkter på att det främst är börsnoterade aktier som ska omfattas av begreppet kapitalplacering.¹³⁹

Att onoterade andelar alltid anses utgöra näringsbetingade hänger samman med att dessa inte är likvida i samma utsträckning som noterade. Att de inte är likvida innebär också en större risk i dessa företag för dess ägare. De är med andra ord ingen lämplig form för kapitalplaceringar. Ett företag som innehar onoterade andelar antas därför inneha dessa pga. samband mellan företagen. Härmed finns det ingen anledning att ha ett krav på viss gräns i innehavet för dessa andelar.

6.1.2 Marknadsnoterade andelar

Den tidigare gränsen på 25 procents innehav av rösterna i ett företag för att utgöra ett näringsbetingat innehav var inte tillräckligt överensstämmande med verkligheten. Regeringen och utredaren motiverade, till ändringen ned till tio procent, att den gamla gränsen inte återspeglade verkligheten inom näringslivet.¹⁴⁰ Detta var anledningen till att onoterade andelar numera alltid anses utgöra näringsbetingade, och att gränsen för marknadsnoterade andelar sänks. Vissa remissinstanser framförde att det borde vara en ännu lägre gräns. Som exempel nämndes av Sveriges advokatsamfund fem procent som en rimlig nivå, samt att innehavet borde räknas på koncernnivå istället för på företagsnivå.¹⁴¹

Hur stor andel ett företag äger i ett annat ger en indikation på hur stort engagemang ägaren har i det. Vid motiveringen till sänkning av gränsen till tio procent nämnde regeringen, att det redan vid ett lägre innehav än 25 procent kan innebära ett så stort inflytande i företaget att sparbösseargumentet får stå tillbaka.

Att det blev just tio procent är även kopplat till harmoniseringsarbetet inom EGRätten och direktivet 90/435/EEG (moder/dotterbolagsdirektivet). Dessutom är det i flera av de internationella dubbelbeskattningsavtalen som Sverige ingått en gräns på tio procents innehav.

Anledningen till att lagstiftarna väljer att räkna innehavet på företagsnivå beror på att det skulle bli för komplicerat, både för myndigheter och för den skattskyldige, att räkna på koncernnivå. Skattemyndighetens arbete skulle bli allt för resurskrävande. Och det är relativt enkelt för en koncern att samla alla sina innehav i ett enda bolag om de inte innan når upp till gränsen på tio procent.

6.1.3 Utredningsregeln

Under utredningsförfarandet av införandet av skattefriheten på näringsbetingade andelar diskuterades det om utredningsregeln skulle ersättas med en annan, men de fann det svårt att finna någon som bättre uttryckte innebörden av regeln. Frågan kom även upp om den helt skulle avskaffas och istället kompenseras med en lägre schablonmässig

¹³⁹ Grosskopf, Aktiebolagens kedjebeskattning, s. 30.

¹⁴⁰ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 60.

¹⁴¹ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 63.

gräns för innehavet. Men det ansågs trots detta att utredningsregeln som den är faktiskt är den bästa metoden, än så länge, att säkerställa en materiellt riktig bedömning och beskattning.

6.1.4 Slutsats

Förutom ovan nämnda orsaker skulle man kunna tänka sig att en sänkning av den schablonmässiga gränsen för näringsbetingat innehav även ansågs som ett naturligt steg pga. utredningsregeln. I ett antal rättsfall har det varit uppe till bedömning hur stort innehav som kan krävas i en given situation för att utgöra näringsbetingat innehav enligt nämnda regel. Det beror självklart på omständigheterna i fallet, men i flera av rättsfallen krävdes det ett så lågt innehav som en procent. Nu finns ju å ena sidan utredningsregeln kvar, men steget upp till den schablonmässiga gränsen på 25 procents innehav av rösterna, som den var tidigare, får anses något stort.

Att ta bort utredningsregeln helt får en stor konsekvens på hur schablongränsen ska se ut. Denna gräns måste i ett sådant fall sänkas till en ännu lägre nivå för att kunna behålla en materiellt riktig bedömning. Vid vilken nivå gränsen skulle läggas är en svår uppgift. Man får inte välja en alltför låg gräns på innehavet, men samtidigt ska hänsyn tas till de tidigare rättsfall där bedömning skett i frågan.

I kapitel 7 görs en kort beskrivning av hur regelverket kring skattefrihet på andelsinnehav ser ut i vissa andra länder i Europa. En del länder har valt att lägga nivån för skattefrihet på ett så lågt innehav som fem procent eller till och med skattefritt redan vid lägsta tänkbara andelsinnehav om det är fråga om bolag inom landet. Sedan finns det även de som har kvar en högre nivå. Sverige har med andra ord valt en nivå som ligger strax över de lägsta. Om man ser den svenska förändringen jämfört med tidigare då Sverige faktiskt hörde till de länder med relativt hög beskattning på utdelade inkomster, så finns Sverige numera med bland de länder som står sig bra i den internationella skattekonkurrensen.

6.2 Motiv till villkor om innehavstid

6.2.1 Motiven

Ett villkor på viss innehavstid för marknadsnoterade aktier är nödvändigt för att förhindra kringgåenden av regelverket nu när beskattningen av näringsbetingade andelar har avskaffats.

Att villkoret om innehavstid endast finns för marknadsnoterade andelar beror på att dessa är likvida i en helt annan utsträckning än onoterade. Ett exempel från en lagrådsremiss (Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 67) får belysa detta:

Ett företag som redan äger näringsbetingade andelar i ett annat företag, A, skulle förutom någon motverkande regel kunna före utdelning köpa aktier i A, ta emot utdelningen skattefritt och sedan sälja aktierna igen. Detta skulle kunna utnyttjas av utländska ägare i A för att undgå kupongskatt. Det finns vidare skäl att minska incitamentet för ett företag som har aktier – som är en kapitalplacering – med t.ex. 7 procent av rösterna i ett annat företag att inför en avyttring av dessa köpa ytterligare aktier för att komma över gränsen 10 procent av rösterna.

För att händelserna som beskrivs i exemplet inte ska uppstå behövs regler som motverkar detta på så sätt att det krävs en viss varaktighet i innehavet för att uppnå

skattefriheten. Villkoret för innehavstid gäller även för de andelar som blir näringsbetingade pga. utredningsregeln. Syftet för detta är att hindra kringgåenden genom att istället åberopa utredningsregeln för att göra ett innehav näringsbetingat.¹⁴²

Eftersom lagstiftarna vill skydda sig mot s.k. tröskeleffekter¹⁴³, får företaget endast räkna den ettåriga tiden från det att andelen blir näringsbetingad. En tröskeleffekt uppstår genom att ett företag äger under tio procent av rösterna i ett annat, och har haft dessa andelar i mer än ett år. Om de nu köper fler andelar i företaget, så de kommer över gränsen på tio procent, blir alla andelar näringsbetingade. Strax därefter avyttras hela innehavet. Om då tidsfristen skulle få räknas från det att de allra första andelarna köptes skulle det innebära att dessa första inte beskattades. I syfte att undkomma dessa oönskade effekter får innehavstid endast räknas från det att innehavet blir näringsbetingat. Dessa bestämmelser är en konsekvens av att man valt att inte skattebefria kapitalplaceringar.

En skattefri utdelning skyddas mot tröskeleffekter genom att andelarna inte får avyttras inom ett år från att utdelningen togs emot. Avyttras de inom denna tid ska utdelningen tas upp till beskattning. Kringgåendet här kan annars bestå i att ett företag som innehar t.ex. åtta procent av rösterna i ett annat företag, innan utdelningen köper ytterligare minst två procent för att andelarna ska klassificeras som näringsbetingade och utdelningen därmed bli skattefri. Strax efteråt säljs en del av andelarna. Andelsinnehavaren skulle på så sätt tillfälligt kunna omvandla en skattepliktig utdelning från en kapitalplacering till en skattefri utdelning från sitt nya näringsbetingade innehav. Men skyddet här ligger som nämnts i att andelarna ska innehas ett år efter utdelningstillfället.

Av utredaren diskuterades det om även onoterade andelar skulle omfattas av villkoret för innehavstid. Man beförde att det eventuellt skulle kunna bli en större spekulation med dessa andelar på sådana marknader där det är, som det står i propositionen¹⁴⁴, ”otillfredsställande stabilitet i kursställningen”.¹⁴⁵ I slutändan ansågs dock detta som ett mindre problem i förhållande till att, om detta alternativ genomförts, en kapitalförlust på onoterade andelar skulle ha kunnat dras av inom det första året. Risken för värdeförändringar är större hos dessa typer av andelar än för sådana som är marknadsnoterade, och därmed skulle det innebära en risk för att förlustavdragen skulle komma att öka. Lösningen att inte kunna dra av dessa förluster vägrade tyngre hos både regeringen samt utredaren.

6.2.2 Begreppet ”inneha”

Med anledning av villkoret om att inneha en andel under ett år, kan det vara värt att se på begreppet och definitionen av ”innehav”.

Vid bedömningen av innehavsperioden vid kapitalvinsthänseende gäller att tiden räknas från det att avtal om köp ingicks till avtal om försäljning. Detta även om tillträdet sker vid annan tidpunkt än avtalet.

Men vid utdelning har begreppet egentligen en något annan definition. Om tillträdet sker senare än när avtalet ingicks, har säljaren rätt till utdelningen under denna period om inget annat avtalats. Det är med anledning av denna regel som innehavstiden, eller

¹⁴² Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 67.

¹⁴³ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 68.

¹⁴⁴ Prop. 2002/03:96 s. 84.

¹⁴⁵ Observera skillnaden mot definitionen av begreppet ”marknadsnoterad”, med vilket avses notering på börs eller utan att vara det är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning, 48:5 IL.

mer precist tidpunkten för tillträdet, får en annorlunda innebörd. Innehavet för utdelningen räknas i enlighet härmed från tillträdet till frånträdet av andelen. För att inte tveksamheter ska uppkomma i fall där besittningen blir uppskjuten men att inte tillträdet har blivit det genom reglering i avtal, valdes dock att i dessa fall använda samma period som vid kapitalvinstfallet, dvs. när avtal ingicks. Men det är alltså endast i dessa fall som vägleds av avtalstidpunkten.

I de situationer när en andel förvärvas genom utdelning eller kapitaltillskott, eller liknande fall, gäller att tillträdet/frånträdet sker när företaget erhåller/förlorar rådigheten över andelen. Med att förfoga över rådigheten för en andel menas att ha möjligheter att utöva de rättigheter som är kopplade till äganderätten av en andel.

Med denna definition av att inneha rådigheten medför en pantsättning inget avbrytande av innehavstiden. Vid en pantsättning, vilket inte räknas som en avyttring, har fortfarande pantsättaren kvar dessa nämnda möjligheter att utnyttja sina rättigheter. Pantsättningen är ju endast tillfällig och ska framöver gå tillbaka till pantsättaren. Även om panthavaren har hand om panten har denne ingen rådighet över andelarna.

Vid blankning, där ägaren lånar ut andelarna till annan genom reglering i avtal, upphör ägandet och rådigheten över dem. Detta avbryter också därmed innehavstiden. Observera dock att en blankningsaffär för utlånaren inte medför någon avyttring och därmed inte beskattning.

En koncernintern andelsöverlåtelse regleras inte enligt några särskilda regler, och bryter därmed innehavstiden för företaget. Under remissförfarandet var dock flera instanser av motsatt ställning och önskade att en intern överlåtelse inte skulle bryta tiden. Regeringen motsatte sig detta med motiveringen att det skulle öka komplexiteten.¹⁴⁶ Därutöver framhävde regeringen att en intern överlåtelse ofta avses onoterade andelar, där kravet på innehavstid inte finns. Effekten i praktiken av att inte särskilt reglera denna form blir därmed inte av någon större betydelse enligt denna motivering.

6.2.3 Avyttring

6.2.3.1 Avyttring och vad som avses med detta

Vad som avses med en avyttring definieras i 44 kapitlet 7-8 §§. Här sägs att förutom försäljning, även vid likvidation av det ägda företaget anses andelarna avyttrade. Och om bolaget försätts i konkurs om det är ett svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening eller upplöses genom konkurs för andra företagsformer samt om det upplöses genom fusion eller fission anses andelarna också avyttrade. Konkursen behöver alltså, för de svenska formerna, inte vara avslutad för att värdepappret ska anses avyttrat, utan redan när bolaget försätts i konkurs jämföras med detta. Även inlösen av aktier medför en avyttring. Men förutom de nämnda situationerna utgör även byte eller någon med det jämförbar överlåtelse en avyttring.¹⁴⁷ Och då ingår också uppskovsgrundande andelsbyten. Kravet för ett byte borde, enligt RSV¹⁴⁸, vara att överföring av värde sker i bägge riktningarna.

Kravet är följaktligen att det ska vara fråga om en onerös handling och inte en benefik. Däremot finns inget krav på att ersättningen ska ske med kontanta medel, utan även övertagande av lån m.m. räknas som godtagbar ersättning. Och det är genom det civilrättsligt bindande avtalet som avyttringen sker. Om förvärvaren erhållit sakrättsligt

¹⁴⁶ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 70.

¹⁴⁷ Pahlsson, Beskattning av kapitalinkomst, s. 65.

¹⁴⁸ RSV handledning för inkomst och förmögenhet, del I s. 465.

skydd spelar ingen roll för avyttringsbegreppet.¹⁴⁹ I fallet RÅ 1989 ref. 116 I var det uppe till bedömning den händelsen att avtalet sker genom flera olika handlingar vid olika tidpunkter, och vid vilken av dessa som utgör avyttringen. Domstolen kom fram till att det är den handlingen som utförs sist som gäller för avyttringstidpunkten.

Ett exempel på vad som inte utgör ett byte är om A-aktier byts mot B-aktier, vilket bedömdes i RÅ84 1:1. Anledningen till detta var, enligt domstolen, att förmögenhetsmassan inte hade ändrats pga. bytet, och inte heller bolagets aktiekapital. Om det sker med stöd av bolagsordning eller ej har ingen direkt betydelse. Det enda som egentligen skett enligt Regeringsrätten var att ägarna frivilligt gått med på att ändra röststyrkan på sina andelar. Däremot är sannolikheten stor att om bytet sker mellan aktieägarna utan aktiebolagets medverkan, avyttring anses föreligga.

En pantsättning av andelar medför ingen avyttring eftersom panten efterhand ska lämnas tillbaka till den ursprunglige innehavaren.¹⁵⁰ Pantsättaren står fortfarande som ägare till andelen och kan utnyttja sina rättigheter som andelen medför.

6.2.3.2 Särskilt om blankning

Enligt tidigare regler utgör en blankning, där värdepapper lånas/lånas ut för omsättning, inte en avyttring. Varken utlånet eller återlämnandet utöser någon kapitalvinstbeskattning.¹⁵¹ Men när innehavstiden ska räknas för näringsbetingade andelar medför en blankning, där ägaren lånar ut sina andelar, att tiden bryts.¹⁵² Ett utlåning av andelar medför ett faktiskt förlorande över dispositionsrätten till andelarna. Ägaren kan t.ex. inte avyttra dem under tiden som de är utlånade. Hur denna skillnad i bedömningen kommer att påverka avyttringsbegreppet, om den överhuvudtaget kommer att påverka, får framtiden visa. Ska man använda sig av samma bedömning när innehavstiden ska räknas som när man avgör om en avyttring skett?

Av förenklings- och enlighetsskäl kanske det borde vara lämpligt att använda sig av samma princip. Dvs. att en blankning innebär både en avyttring och ett avbrytande av innehavstiden, eller att det inte gör det. Men än så länge är motiven för att frångå dagens reglering kanske inte tillräckliga. Det kan vara lämpligare att ha kvar dagens system för att inte göra bestämmelserna alltför komplicerade. Skälen att inte använda sig av för komplicerade regler har genom åren vägt tungt hos regeringen vid förändringar. Även om det inte kommer att uppstå några problem kring detta är det dock värt att notera skillnaden i en blankning på innehavsbegreppet och avyttringsbegreppet.

6.2.4 Turordning

En av anledningarna till att turordning enligt sist in först ut ska tillämpas, är att de andelar som innehafts längst också utgör ett mer varaktigt och stabilare innehav. Principen är densamma både för utdelningar som för kapitalvinsten, men effekten av beskattning slår något olika då innehavet består av andelar som ägts i mer än ett år samt sådana som ägts i mindre än ett år, och endast viss del av innehavet avyttras. Vid en försäljning av de andelar som innehafts kortare tid än ett år ska företaget beskattas för kapitalvinsten, men utdelningen från övriga ”långtidsandelar” som behålls är fortfarande

¹⁴⁹ Pahlsson, Beskattning av kapitalinkomst, s. 65.

¹⁵⁰ Prop. 2002/03:96 s. 81.

¹⁵¹ Förutom Pahlssons bok se även t.ex. Svensson, Kapital, gåva & förmögenhet eller Nathorst, Theander, Vår nya skatt.

¹⁵² Prop. 2002/03:96 s. 82.

skattefri. Och om försäljningen av samma andelar resulterar i en förlust, kan denna dras av.

Om man istället skulle tillämpa principen först in först ut får man motsatt effekt på exemplen. Avyttring av de andelar som innehafts längst skulle ge skattefrihet samtidigt som utdelningen från de senare istället skulle beskattas.

Egentligen hade det kanske, enligt regeringen, blivit en något mer materiellt riktig reglering om man valt olika principer för utdelning respektive kapitalvinst, men av praktiska skäl valdes att tillämpa samma princip för bägge.

6.2.5 Genomsnittligt omkostnadsbelopp

Vanligtvis ska ett genomsnittligt omkostnadsbelopp beräknas, enligt 48 kapitlet 7 § IL, för andelar av samma slag och sort. Justering av värdet ska ske vid varje händelse som påverkar innehavet.

Men detta gäller inte, enligt ett nyinfört tredje stycke, för sådana marknadsnoterade näringsbetingade andelar som ägts i mindre än ett år, dvs. de som avses i 25 a kapitlet 6 eller 7 §. Även om de är av samma slag och sort som tidigare näringsbetingade andelar som ägts i mer än ett år ska de inte anses vara av samma slag och sort. De som inte uppfyller kravet på innehavstid ska anses vara av eget slag. Och därmed ska de inte ingå i samma genomsnittliga omkostnadsbelopp som de sedan tidigare ägda. För övriga näringsbetingade andelar gäller att beräkna genomsnittligt omkostnadsbelopp som vanligt.

6.2.6 Slutsats

Kravet på innehavstid är, som redogjorts för, en nödvändig åtgärd för att inte regelverket ska kunna kringgås. Men det ger dock upphov till en viss problematik. Det är att om ett företag kommer att göra en kapitalvinst på sitt näringsbetingade innehav, de kommer att vänta med avyttringen till dess att andelarna ägts i mer än ett år, för att den då ska bli skattefri. Men om de istället snart efter anskaffningen upptäcker att en förlust uppkommer, de kan göra avdrag för denna om andelarna säljs inom det första året. Med andra ord en viss asymmetri i skattesystemet. Nu finns dock reglerna om att kapitalförluster endast får kvittas mot kapitalvinster, så för att företaget ska kunna utnyttja avdraget måste de ha en kapitalvinst. En sådan vinst är i för sig inte så svår att ordna med marknadsnoterade andelar om bara marknadsläget är det rätta.

7 En överblick av vissa andra länders system¹⁵³

7.1 Belgien

Utdelning till ett belgiskt företag från ett belgiskt är avdragbar om innehavet är minst fem procent eller anskaffat för ett visst belopp. (Tidigare 50 miljoner BEF). Är detta uppfyllt kan 95 procent av den mottagna utdelningen dras av. Det finns inget krav på minsta tidslängd för andelarna. Dock omfattas inte finansbolag av reglerna om

¹⁵³ För ytterligare fakta över de nämnda ländernas system samt vissa övriga se SOU 2001:11 s. 329 ff. I den följande beskrivningen tas ingen hänsyn till skatteavtal.

skattefrihet. Kapitalvinsten vid avyttring av andelar är skattefri om utdelningen skulle ha varit det.

7.2 Danmark

Utdelning inom landet är skattefri om mottagaren ägt minst 25 procent av andelarna i det utdelande bolaget i minst tolv månader. När det gäller utländska finansiella bolag finns särskilda regler. För att skattefrihet ska omfatta även kapitalvinsten ska andelarna ha innehafts i mer än tre år.

7.3 Nederländerna

I Nederländerna är utdelning skattefri för mottagaren om denne äger minst fem procent i det utdelande bolagets kapital och det inte är lagerandelar (participation exemption). Dessutom kan utdelning bli skattefri om innehavet inte uppgår till de fem procenten, men är betingat av affärsmässiga skäl eller om det är i allmänhetens intresse. För att utdelning från ett utländskt företag ska vara skattefri krävs att det inte klassificeras som en kapitalplacering (portföljinvestering) samt att det utländska företaget ska vara utsatt för statlig skatt där det hör hemma.

Reglerna om skattefrihet gäller inte för passiva koncerninterna finansbolag som finansierats med lån av mottagaren och som denne skrivit av. Och inte heller för utdelning från ett fast driftsställe som blivit bolagiserat och där förluster dragits av.

Kapitalvinst vid avyttring av dotterföretag är skattefri om mottagaren utdelning från det skulle ha varit skattefri enligt participation exemption. Övrig kapitalvinst tas upp i bolagets övriga rörelseinkomster och beskattas med ordinarie bolagsskatt.

7.4 Storbritannien

Utdelning mellan brittiska bolag är skattefri. Utdelning från utländskt dotterföretag får under vissa förutsättningar viss avräkning ske för hos mottagaren. För kapitalvinsten finns ingen skattefrihet. Denna beskattas enligt ordinarie bolagsskatt.

7.5 Tyskland

Ett tyskt bolag som tar emot utdelning från ett annat tyskt bolag är skattefri, men en utdelning från ett utländskt bolag beskattas med fem procent. Företaget får dra av kostnader som är förknippade med utdelningen. Källskatt kan dock tas ut på utdelningen, men inte om mottagaren är hemmahörande inom EU och äger 25 procent av kapitalet hos utdelaren. Är det en ömsesidighet mellan företagen är det tillräckligt med tio procents ägande.

Skattefrihet föreligger för kapitalvinsten från både tyska som utländska bolag och oberoende av storleken på innehavet om andelarna ägts i mer än ett år. Detta innebär att kapitalvinsten från både kapitalplaceringar samt näringsbetingade andelar är skattefri. Om det skett en skattefri omstrukturering tidigare måste andelarna ha innehafts i sju år.

8 Skattebefrielse för kapitalplaceringsandelar?

8.1 Motiven

Flera remissinstanser¹⁵⁴ anser att det inte bör vara någon skillnad mellan kapitalplaceringsandelar och näringsbetingade. Kammarrätten i Göteborg menar att kedjebeskattningen i bolagssektorn på dessa andelar också bör avskaffas, och att bestämmelserna då skulle bli mindre komplicerade. Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet för fram att det inte är helt uppenbart att sparbösseffekten verkligen kan motivera en skillnad mellan dessa former av andelar. Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) håller med i dessa ståndpunkter och lägger till att en skattebefrielse för kapitalvinst på kapitalplaceringsandelar skulle ge ett incitament för företagen att hålla kvar sin överlikviditet inom Sverige. Företagarnas riksorganisation påpekar att likviditetsargumentet är av stor betydelse för de mindre företagen som inte har samma möjligheter som de större att göra internationella transaktioner. Därutöver nämner ytterligare ett par remissinstanser att det är tveksamt om sparbösseffekten kan motivera ett behållande av beskattning av kapitalplaceringsandelar.

Regeringen¹⁵⁵ håller delvis med i remissinstansernas yttranden om att även kapitalplaceringsandelar bör skattebefrias. Det skulle medföra att det praktiska blev enklare, som att t.ex. regelverket kring gränsdragning skulle försvinna. Och att man då fick samma princip för de bägge formerna. Om kedjebeskattningen försvinner även för denna typ av andelar blir följden att skattesystemet blir mer symmetriskt. Men regeringen motiverar kvarhållandet av åtskillnaden att det skulle medföra ett alltför stort skattebortfall att inte kapitalvinst- eller utdelningsbeskatta kapitalplaceringar.

Däremot är regeringen mer reserverande mot argumenten att avskaffande av beskattningen skulle medföra att överlikviditeten stannade kvar i Sverige. Och då med motiven att det finns en viss gränsdragningsproblematik vad gäller definitionen av vad som utgör överlikviditet. Sannolikheten att kapitalinflödet till Sverige ökar är stor, men med vilken form av kapital det egentligen är samt om effekterna på ekonomin, finns motstridiga åsikter. Likviditetsargumentet har därför inget större genomslag hos regeringen.

Ett avskaffande av kapitalvinst på kapitalplaceringar medför att en viss typ av oönskade problem kan uppkomma. Problemet (från lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 74) är:

Om kapitalplaceringsandelarna lånefinansieras är räntan på lånet en skattepliktig inkomst för långivaren, t.ex. en bank. I det fall lånet tas upp i en utländsk bank tillfaller dock skatteintäkterna den stat där banken hör hemma. För svenskt vidkommande innebär detta en risk för att det svenska skatteunderlaget reduceras genom att företag tar upp lån utomlands och får avdrag för kapitalutgiften, dvs. räntan, samtidigt som inkomsterna från kapitalplaceringen blir skattefri. Skillnaden gentemot dagens system är att ett annat företag kan fungera som länk utan att ett extra beskattningsled uppstår.

Tvärtemot flera av remissinstanserna anser regeringen att sparbösseffekten ändå kan ge motiv för att behålla annorlunda regler för kapitalplaceringar. Men det är svårt att säga generellt eftersom det kan variera från fall till fall. Vikten av sparbösseargumentet får större genomslag vid situationer där det är ett lågt ägande och därmed ett lågt

¹⁵⁴ För remissinstansernas yttranden se lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 72.

¹⁵⁵ För regeringens ståndpunkter se lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 72 ff.

engagemang. Även inom fåmansföretag får detta argument en större betydelse. Dessutom anser regeringen att om kapitalplaceringar skulle vara skattefria blir följden starka incitament till att äga andelar genom ett (fåmans-)företag istället för att den fysiska personen äger dem direkt. Förutom en uppskjuten vinstbeskattning – beskattning sker då istället när medlen plockas ut ur företaget – kommer ägaren undan eventuell förmögenhetsskatt. Ska hänsyn tas till neutralitets- och likhetsprinciperna är det, enligt regeringen, mycket svårt att motivera att kapitalvinst ska vara skattefri på kapitalplaceringsandelar. Den reglering som skulle vara tvungen att införas för att sparbösseffekten inte ska uppstå, skulle bli alltför komplicerad. Ett exempel från regeringen på denna reglering var att införa en schablonbeskattning på kapitalplaceringsinnehav i fåmansföretag, liknande den som investmentföretag är utsatt för.

Ett problem som uppstår i dessa fall är hur utdelningen ska regleras. Bl.a. om vidareutdelning ska vara avdragsgill. I sådant fall kan ”vanlig” utdelning från fåmansföretaget samt lön minskas och ersättas med vidareutdelning från företagets olika innehav. Svårigheten här är vid vilken nivå eventuell schablonbeskattning ska läggas för att väga upp detta.

Under utredningen framkom det förslag från remissinstans att företag som bedrev annan verksamhet än kapitalförvaltning inte skulle beskattas för utdelning eller kapitalvinst på kapitalplaceringar. Dilemmat är dock att det uppstår gränsdragningsproblem vid avgörandet av vilka företag som bedriver kapitalförvaltning.

8.2 Slutsats

Som nämndes i kapitel 7 har länderna i Europa valt olika lösningar för hur företagsägda andelar ska beskattas. Tyskland har valt en metod där varken näringsbetingade andelar eller kapitalplaceringar beskattas för kapitalvinst. Regleringen är relativt nyinförd, och hur systemet kommer att påverka statsfinanserna ska vara osagt.

Regelverket kring skattefrihet för kapitalplaceringar kan införas på olika sätt. Om skattefriheten samtidigt kombineras med ett avdragsförbud på kapitalförluster, som systemet är för näringsbetingade andelar i Sverige, och dessutom med vissa regler för att förhindra kringgåenden kanske staten skulle klara av det eventuella skattebortfallet.

Å andra sidan, när vi nu har en utredningsregel, kan även mycket låga innehav i ett företag göras till ett näringsbetingat innehav om det finns ett samband mellan de bägge bolagen. Denna regel uppväger delvis det att kapitalplaceringar beskattas.

9 Avdragsförbud för kapitalförluster

9.1 Allmänt¹⁵⁶

I mitten på 1990-talet lades en proposition (prop. 1996/97:154) fram om att helt låta avskaffa kapitalförlustbegreppet. Det ansågs att huvudregeln om att endast medge avdrag för förluster som hänförde sig till den normala verksamheten hade istället nästan blivit en undantagsregel. Därför ansågs inte heller begreppet kapitalförlust längre vara nödvändigt. (Begreppet driftsförlust hade redan tagits bort från lagtexten). Det diskuterades om definitionen av kapitalförlust, vilken var ”samband

¹⁵⁶ Se vidare prop. 1996/97:154 s. 24 f.

med...förvärvskällan”, var ett för lågt krav, och om inte ”kostnader i verksamheten” innebar ett större krav.

I stället för kapitalförlust skulle det införas en bestämmelse som sa att ”till kostnad i verksamheten hänförs också förluster som uppkommit i verksamheten”. Detta skulle kompletteras med en begränsning i att ”avdrag inte medges om särskilda skäl mot avdragsrätt föreligger”.

9.2 Tidigare begränsning i avdragsrätt¹⁵⁷

Den förra begränsningen i rätten till avdrag på delägar rätt (SFS 2002:540) bestod i att förluster på näringsbetingade andelar endast fick dras av mot kapitalvinster på delägar rätt. Innan dess var det tillåtet att dra av förluster på näringsbetingade andelar mot företagets övriga inkomster. Syftet med denna förändring var att förhindra ett utnyttjande av reglerna för skatteplanering – med tanke på att regeringen redan då hade föreslagit att kapitalvinsten på näringsbetingade delägar rätt skulle tas bort – och därmed att inte riskera att skatteinkomster går förlorade.¹⁵⁸ Förändringen skulle endast vara tillfällig till dess att de kommande reglerna om skattefrihet och avdragsförbud skulle träda ikraft. Hade inte dessa tillfälliga justeringar gjorts fanns det risk för att den kommande förändringen av företagsbeskattningen inte kunde genomföras. Regeringen ansåg motiven av regelförändringen vara av särskilda skäl, bl.a. pga. det beräknade betydande skattebortfallet, och därför tillämpades den retroaktivt enligt regeringsformen 2 kapitlet 10 § 2 stycket.¹⁵⁹

Men ett annat syfte med denna avdragsbegränsning var också att till viss del få bort den internationella skatteplanering, som t.ex. kan bestå i att dotterbolag som avyttras med förlust avyttras i Sverige, medan vinstgivande avyttringar sker utomlands i de länder där detta är skattefritt.¹⁶⁰ Tanken hos lagstiftarna var då att underlaget för att kunna göra avdrag skulle bli mindre om avdrag endast var tillåtet mot företagets övriga kapitalvinster och inte mot övriga rörelseinkomster.

Ytterligare ett exempel (från Skr. 2001/02:77 s. 6), vilket också uppmärksammades i massmedia, på sådan planering var att:

Reglerna om avdragsrätt för kapitalförluster på näringsbetingade andelar kan utnyttjas i samband med finansiella rekonstruktioner av en förlustbringande verksamhet. Följande tillvägagångssätt används i huvudsak. Ett nytt bolag bildas som lägger ett bud på moderbolaget. Betalning erläggs genom nyemitterade andelar. Det gamla moderbolaget – som nu är dotterföretag till det nya moderbolaget – säljer sina andelar i rörelsedrivande dotterföretag till det nya moderbolaget. Dessa försäljningar leder till avsevärda kapitalförluster för det gamla moderföretaget. Det nya moderföretaget säljer därefter sina andelar i det gamla moderföretaget till en utomstående köpare. Syftet med försäljningen av företaget – som i typfallet endast innehåller outnyttjade kapitalförluster på näringsbetingade andelar – är att den externa köparen skall kunna kvitta förlusterna mot egna rörelsevinster.

Genom försäljningen omvandlades kapitalförlusterna till att ge den säljande koncernen ett kapitaltillskott.

En annan möjlighet var att – när de kommande reglerna om skattefrihet på näringsbetingade andelar och totalt avdragsförbud blev kända – företagen hade väntat med att avyttra näringsbetingade andelar som hade inneburit vinst till dess att

¹⁵⁷ Se vidare Skr. 2001/02:77 och prop. 2001/02:140.

¹⁵⁸ Skr. 2001/02:77 s. 1.

¹⁵⁹ Prop. 2001/02:140 s. 37.

¹⁶⁰ Fi2001/4621 s. 1.

skattefriheten var införd. Samtidigt hade de företag med förluster på sådana andelar varit snabba med att avyttra dessa och därmed kunna använda sig av avdragsrätten. Effekten är asymmetrisk och icke önskvärd från lagstiftarens sida.¹⁶¹

Flera remissinstanser var kritiska till att föreslagna avdragsbegränsning skulle införas. De ansåg den alltför långtgående. Istället föreslogs det att begränsning endast skulle ske för handel med sådana bolag som innehöll kapitalförluster på näringsbetingade andelar.¹⁶² Och då med en liknande regel som den som är skapad för att förhindra handeln med s.k. Lundinbolag. Dessutom ansåg Näringslivets skattedelegation det materiellt riktigt att låta avdragsrätten vara kvar medan skattefrihet infördes.¹⁶³ Förklaringen var att uppnå neutralitet mellan att bedriva verksamhet genom filial, där vinst och förlust tas upp respektive dras av direkt i (huvud-)bolaget, och dotterbolag.

9.3 Motiv kring det aktuella avdragsförbudet

Vissa remissinstanser¹⁶⁴ ansåg att minskade möjligheter till avdrag för förluster kan ge en negativ påverkan på investeringsviljan och företagsklimatet. Motiv för viss argumentering var bl.a. att en uppkommen kapitalförlust på en näringsbetingad andel beror till viss del på att verksamhet drivits med förlust och att denna inte kunnat kvittas mot övriga inkomster av olika anledningar. Ett ytterligare avdragsförbud vore därmed att försvåra för företagen. Emellertid hölls det med om att avdragsförbudet var en logisk följd av den skattefria vinsten men att det innebär en större risk. För att kompensera bortfallet av rätten till avdrag framkom det önskemål om att möjligheter till koncernbidrag utvidgas. Sveriges advokatsamfund var den remissinstans som var mest positiv till förslaget. Det enda de motsatte sig var att kapitalförluster hos handelsbolag skulle omfattas.

Att rätten till avdrag för kapitalförluster på näringsbetingade andelar avskaffas är, enligt regeringen, ett måste med anledning av skattefriheten på kapitalvinster.

9.4 Slutsats

För det första är argumentet från Näringslivets skattedelegation, om att avdragsbegränsning inte ger neutralitet, kanske något ensidigt. Hänsyn i det fallet måste även tas till möjligheterna till att ge och ta emot koncernbidrag. (Regeringen nämnde att jämförelse av filial istället borde ske med helägt dotterbolag).¹⁶⁵ Och de flesta remissinstanser höll faktiskt med om att avdragsförbud var ett naturligt steg vid införandet av skattefriheten.

Att endast införa en skattefrihet och inte ett avdragsförbud skulle antagligen inte vara hållbart i längden för de offentliga finanserna. Skattesystemet skulle som sagt bli asymmetriskt, vilket är ej önskvärdt för regeringen. Om fallet vore så innebär det ett större skattebortfall än innan eftersom inga kapitalvinster överhuvudtaget kommer att redovisas på näringsbetingade andelar medan förlusterna fortfarande dras av i Sverige.

¹⁶¹ Jämför med exemplet och problemet som beskrevs under avsnitt 6.2.6.

¹⁶² Prop. 2001/02:140 s. 17 f.

¹⁶³ Prop. 2001/02:140 s. 19.

¹⁶⁴ För remissinstansernas yttranden se lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 76 f.

¹⁶⁵ Prop. 2001/02:140 s. 20.

Även om ett antal avyttringar skedde genom lågskatteländer tidigare var det dock den del som skedde direkt i Sverige som kunde väga upp de förlustavdrag som gjordes.

10 Effekter av skattefrihet – avdragsförbud

1998 års Företagsskatteutredning uppskattar att de nyinförda reglerna om skattefrihet och avdragsförbud på näringsbetingade andelar kommer att förstärka de offentliga finanserna med cirka 200 miljoner kronor per år i genomsnitt.¹⁶⁶ Exakt var beloppet hamnar varje år beror till stor del på konjunkturen. Det beror även en del på hur man räknar, dvs. med hur stor andel av kapitalvinsterna som härstammar från näringsbetingade andelar. Eftersom vinster från kapitalandelar inte särredovisas på kapitalplaceringar och näringsbetingade får man utgå från en uppskattning. Men slutsatsen är att regelförändringen åtminstone inte kommer att ge upphov till någon försämring av de statliga finanserna.

Hur kan det då bli en vinst för staten när beskattningen och avdragsrätten tas bort? Till en del har det att göra med att i flera fall företagen sålt sina vinstgivande näringsbetingade innehav via länder där detta varit skattefritt, som t.ex. Nederländerna. När det istället blev en förlust sålde man bolaget direkt i Sverige och gjorde avdrag för denna förlust här. Sverige har genom detta system förlorat en hel del skattepengar. Men vid införandet av de nya reglerna är den internationella skattekonkurrensen numera mer jämställd, och Sverige kommer inte att förlora alla denna skatt eftersom avdrag inte längre får göras. Ett av syftena med de nya reglerna var att få bort just denna internationella skatteplanering.

En annan konsekvens av att beskattningen undanröjs på näringsbetingade andelar är att man inte längre behöver fundera kring när en förlust på dessa andelar är definitiv och om den är verklig. Endast om andelarna innehåses kortare tid än ett år och det gäller marknadsnoterade är detta nödvändigt. Men hur ofta är detta fallet i praktiken vid dessa andelar? Sedan krävs inte heller längre någon fundering huruvida utredningsregeln är tillämplig för sådana innehav som motsvarar mellan 10 till 25 procent av andelarna i ett företag. Däremot är det numera ett antal nyinförda regler mot kringgåenden som kan resultera i mer arbete.

11 Kommande utredning och reglering

Den s.k. Förenklingsutredningen har lämnat ett slutbetänkande (SOU 2002:35) angående förändrad reglering kring beskattningen av handelsbolag. Det är denna reglering som skulle inväntas innan det kunde avgöras huruvida handelsbolag ska omfattas av skattefrihet på näringsbetingade andelar.

Med tanke på den införda skattefriheten på näringsbetingade andelar sker det, inom området beskattning av fåmansföretag, utredning av hur regelverket ska se ut framöver. Detta med anledning av vissa förändringar som den s.k. 3:12-utredningen föreslagit i betänkandet Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52).¹⁶⁷

¹⁶⁶ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 138 och prop. 2002/03:96 s. 162.

¹⁶⁷ Lagrådsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002, s. 75.

Under våren 2002 tillsatte regeringen en utredare – 2002 års Företagsskatteutredning, dir. 2002:28 – som har till uppgift att utreda bl.a. om det är nödvändigt med en reformering av regelverket kring koncernbidrag, och i så fall vilka möjligheter som finns till förändring. Detta beroende bl.a. på det införda avdragsförbudet för kapitalförluster på näringsbetingade andelar.

Källförteckning

Litteratur

- Eriksson, Asbjörn, Praktisk beskattningsrätt, Lärobok i inkomst- och förmögenhetsbeskattning, 9:e uppl., Studentlitteratur
- Grosskopf, Göran, Aktiebolagens kedjebeskattnings, 1979, P A Norstedt & Söners Förlag
- Lodin, Sven-Olof; Lindencrona, Gustaf; Melz, Peter och Silfverberg, Christer, Inkomstskatt, en läro- och handbok i skatterätt, del I och II, 8:e uppl., Studentlitteratur
- Möller, Lars, Svensk Skattetidning 1996, s. 460-469
- Nathorst, Per och Theander, Margareta, Vår nya skatt, 2001, Föreningssparbanken och samverkande sparbanker
- Påhlsson, Robert, Beskattning av kapitalinkomst, 1993, Iustus Förlag
- Rabe, Gunnar, Det svenska skattesystemet, 15:e uppl., Norstedts Juridik
- Rutberg, Anne och Johan samt Molander, Lars, Beskattning av värdepapper, 2:a uppl., Iustus Förlag
- Ståhl, Kristina, Aktiebeskattning och fria kapitalrörelser, 1996, Iustus Förlag
- Svensson, Ulf, Kapital, gåva & förmögenhet, skatteregler och skatteplanering, 2002, Björn Lundén Information AB
- Tivéus, Ulf, Skattenytt 2003, s. 277-298
- Wiman, Bertil, Beskattning av företagsgrupper, 2002, Norstedts Juridik

Offentligt tryck

Bet. 2002/03:SkU14 Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar

Dir 1998:74 Vissa internationella företagsskattefrågor

Dir 2002:28 Vissa företagsskattefrågor

Ds 2002:42 Redovisning och värdering av finansiella instrument

Fi2001/4621 Promemoria Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägaraktier och på andelar i svenska handelsbolag

Fi2003/3684 Promemoria Skatteregler för värdering av lager av finansiella instrument

Lagradsremiss Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar, 19 dec. 2002

Lagradsremiss Skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument, 2 okt. 2003

Lagradsremiss Ändrade regler för CFC-beskattning, 22 maj 2003

Prop. 1996/97:154 Kapitalförluster och organisationskostnader vid beskattningen, m.m.

Prop. 2000/01:22 Anpassningar på företagsskatteområdet till EG-fördraget, m.m.

Prop. 2001/02:140 Begränsning av rätten till avdrag för kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet på delägaraktier och på andelar i svenska och utländska handelsbolag m.m.

Prop. 2002/03:96 Skattefri kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar

Prop. 2002/03:121 Redovisning och värdering av finansiella instrument

Skr. 2001/02:77 Meddelande om kommande förslag om ändringar i rätten till avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet för kapitalförluster på delägaraktier och på andelar i svenska handelsbolag

SOU 1993:29 Fortsatt reformering av företagsbeskattningen, del 2

SOU 1998:1 Omstrukturerings- och beskattning

SOU 2001:11 Utdelningar och kapitalvinster på företagsägda andelar

Rättsfall

RÅ 1953 ref. 10	22
RÅ 1970 ref. 52	28
RÅ 1977 ref. 49	28
RÅ78 1:61	14
RÅ82 1:80	16
RÅ84 1:1	41
RÅ85 1:72	27
RÅ 1986 ref. 53	17
RÅ 1988 ref. 45	17
RÅ 1989 ref. 116 I	41
RÅ 1991 ref. 88	14
RÅ 1997 ref. 5 I	17
RÅ 2001 ref. 6	27, 28, 29
RÅ 2001 ref. 15 (Fb)	22, 27
RÅ 2002 ref. 52	15

RÅ 1963 Fi 1593	16
RÅ 1966 Fi 192	14
RÅ 1968 Fi 2036	28
RÅ 1969 Fi 1484	14
RÅ 1979 Aa 122	28
RÅ 1987 not. 269	23
RÅ 1988 not. 270	17
RÅ 1988 not. 273	17
RÅ 1988 not. 276	17
RÅ 2003 not. 58	29

MRN 1961 nr 4:7a	28
MRN 1962 nr 3:8	28

Övrigt

FAR, rekommendation nr 12, redovisning av aktier och andelar

RSV handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2003 års taxering, (www.rsv.se)

RSV-Nytt nr 6/03

RSV-Nytt nr 11/03

RSV-Nytt nr 12/03